

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Історичний факультет
Кафедра історіографії, джерелознавства та археології

Пояснювальна записка

до дипломної роботи
БАКАЛАВР

на тему: «Становлення долара як основи монетної системи США (1776-1865)»

Виконав: студент IV курсу
заочної форми навчання
напряму підготовки (спеціальності)
032 – «історія та археологія»
Михайлов Артем Леонідович

Керівник: д.і.н., проф. Посохов С.І.

Рецензент: к.і.н., доц. Рачков Є.С.

Харків – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ІСТОРІЯ КАРБУВАННЯ В ПЕРІОД З 1776 РОКУ ДО ПЕРШОГО МОНЕТНОГО АКТУ 1792 РОКУ.....	8
1.1. Поява континентальних доларів до війни з Англією та їх подальший розвиток.....	12
1.2. Обіг монет інших країн, а також карбування деякими штатами власних монет.	16
РОЗДІЛ II. МОНЕТНИЙ АКТ 1792 РОКУ. РОЗВИТОК КАРБУВАННЯ ДОЛАРА В ПЕРІОД З 1792 РОКУ ДО ПОЧАТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	23
2.1. Основні положення акту та заснування монетних дворів.....	23
2.2. Запровадження нових монетних актів та подальший розвиток монетної справи.....	29
РОЗДІЛ III. ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА 1861-1865 РР. ТА ЇЇ НАСЛІДКИ.....	36
3.1. Карбування монет під час війни.....	36
3.2. Післявоєнні події.....	42
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	47
ДОДАТКИ.....	53

ВСТУП

Дану роботу присвячено темі «Монети США періоду з 1776 по 1865 рр.». Обрані хронологічні рамки обумовлені тим, що цей період характеризується великою кількістю важливих історичних подій, які вплинули на подальше формування Сполучених Штатів Америки, що також позначилося й на карбуванні власної валюти – долара.

1776 рік був обраний не випадково. Саме в цей рік, 4 липня, Другим Континентальним конгресом північноамериканських колоній Великої Британії була підписана Декларація незалежності США, внаслідок якої 13 колоній у Північній Америці стали вільними від британської корони та сформували власну державу. Авторами цього епохального документу стала група діячів, які отримали народний титул «батьків-засновників». Цей список складали п'ять лідерів боротьби за незалежність. Це дипломат Томас Джефферсон, політик та письменник Бенджамін Франклін, політики Джон Адамс та Роджер Шерман, юрист Роберт Лівінгстон. Однак не дивлячись на те, що боротьба закінчилась вдало для Штатів, з'явилися нові проблеми, пов'язані з утворенням власних державних інститутів та їх ефективним функціонуванням. Розглядаючи цей період з точки зору тієї теми, яка нас цікавить, а саме історії монет, то США не мало власних монет ще до 1792 року. Тобто протягом 16 років не існувало єдиної валюти на території 13 штатів, однак це не заважало брати участь в грошовому обміні монетам інших країн. Під час колоніального періоду люди сплачували британськими фунтами, німецькими талерами, іспанськими доларами – піастрами, а ще існували монети, автономно відкарбовані в деяких колоніях. Ситуація після визвольної війни не стала кращою та лише в 1792 році, після підписання першого Монетного акту, який ввів законодавчу основу карбування монет в США, з'являється така валюта, як американський долар – єдина валюта на території всіх тогочасних штатів. Унікальність цієї події полягала у введенні грошової системи, за якою один долар дорівнював ста центам, а це було доволі прогресивно, зважаючи на те, що у тогочасних світових торгівельних лідерів –

Англії та Франції – один британський фунт стерлінгів відповідав двадцяти шилінгам, а один французький лівр - двадцяти су відповідно.

Але грошова система без самих грошей не мала б ніякого значення. Тому в той же 1792 рік було засновано перший в історії США монетний двір, який і сьогодні знаходиться в Філадельфії. Перші монети були зроблені із золота, срібла та міді. Тоді були закладені основні риси, які виділяють американський долар: білоголовий орлан як символ Сполучених Штатів, символічне зображення свободи та ін. Треба зазначити, що на карбування монет також впливали знахідки руд кошовних металів, що спричиняло зміни в карбуванні монет. Так, в 1848 році в Каліфорнії було знайдено золото, що поклало початок періоду в історії, відомому як «золота лихоманка». У зв'язку з цим було прийнято рішення додати до звичних монет дві нові з номіналом один та двадцять доларів.

Наступні десятиріччя країна активно розширювала свою територію шляхом приєднання нових штатів. Це також зумовило потребу збільшення об'єктів карбування монет. У зв'язку з цим було вирішено побудувати нові монетні двори. Нова інфраструктура монетної справи була побудована в Шарлоті, Делонезі, Новому Орлеані та в інших містах. Але згодом всі вищевказані заклади припинили існування, і на сьогодні є чотири основні монетні двори: в Денвері, Сан-Франциско, Вест-Пойнті та в Філадельфії. Останній є не тільки найстарішим, а й найпотужнішим серед всіх в країні.

Подальшою важливою подією, яка також стала поворотною для США як в соціальному аспекті, так і в питанні монетної справи, була громадянська війна 1861–1865 рр. Кривава бійня, що забрала з собою життя багатьох американців, залишила психологічну травму в народі. Ця, а також деякі інші причини сприяли змінам в дизайні монет, пов'язаним з релігійним підтекстом. Головною деталлю, яка стала однією з візитних карток не тільки американських доларів, але й американської валюти загалом, став вислів «IN GOD WE TRUST», що перекладається як «У Бога віримо».

Від Декларації незалежності до першого Монетного акту, від золотої лихоманки до громадянської війни – американська валюта пройшла ті етапи, які в інших країнах тривали століттями, менше, ніж за сто років.

Наукова актуальність представленого дослідження обумовлена тим, що в українській нумізматичній літературі майже відсутні написані саме українськими дослідниками комплексні дослідження періоду становлення американського долара в період 1776-1865 рр., а також колоніальних монет, циркуляція котрих зіграла визначальну роль у формуванні північноамериканської валюти, тому більша частина є перекладом англomовної літератури. В існуючих працях також відсутні дослідження перших монетних актів та дворів, які б розглядалися саме в контексті загальної ролі карбування у внутрішній ситуації в країні за перші майже 90 років незалежності.

Хронологічні рамки основного дослідження охоплюють період з Декларації про незалежність та до кінця Громадянської війни, а саме 1776–1865 рр. Для дослідження монетної справи Сполучених Штатів Америки ми встановили наступні хронологічні рамки, де нижньою межею є 1776 р. — підписання документу, з якого почалося фактичне незалежне існування країни, а верхньою межею є 1865 р. — кінець громадянської війни між Союзом та Конфедерацією. Однак на початку роботи, з метою зробити короткий вступ до хронологічних рамок, будуть наведені факти, які датуються ще кінцем XV ст. Наприкінці роботи будуть також згадані деякі події, які відбулися вже після 1865 року, що пов'язано з необхідністю з'ясувати передумови та наслідки відповідних подій.

Територіальні рамки дослідження охоплюють територію Сполучених Штатів Америки, яка була сформована в результаті відокремлення від Великої Британії, а також територіальні одиниці, які сформувалися в межах хронологічної рамок дослідження.

Головною **метою** дослідження є аналіз монетної справи: карбування долару та його обіг в Сполучених Штатах Америки, а також огляд подій, пов'язаних з становленням новоутвореної валюти.

Відповідно до мети було визначено наступні завдання:

1. Проаналізувати історіографію та джерела, які стосуються монетної справи Сполучених Штатів Америки
2. Розробити періодизацію карбування долара США з кінця XVIII ст. до другої половини XIX ст.
3. Схарактеризувати карбування американської валюти в зазначений період та фактори, які впливали на цей процес.
4. Охарактеризувати передумови становлення долара як валюти.
5. Пояснити зміну дизайну аверсу та реверсу монет.
6. Схарактеризувати законодавчі акти, які визначили функціонування монетної справи та порівняти її з аналогічними документами деяких інших країн того часу.

Об'єктом дослідження є монетна справа в Сполучених Штатах Америки наприкінці XVIII ст. — в другій половині XIX ст.

Предметом дослідження є фактори становлення та розвитку американської валюти, а також зміни у системі карбування та зовнішньому вигляді монет

Наукова новизна роботи полягає в тому, що завдяки цьому дослідженню було докладно висвітлено саме перші 100 років монетної справи США, а також з'ясовано фактори, що впливали на цей розвиток.

Структура дослідження. Дослідження складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку джерел та літератури, а також додатків.

РОЗДІЛ І. ІСТОРІЯ КАРБУВАННЯ В ПЕРІОД З 1776 РОКУ ДО ПЕРШОГО МОНЕТНОГО АКТУ 1792 РОКУ

Історію становлення долара як валюти можна поділити на декілька етапів. Втім, перед тим, як зазначити це, слід зробити короткий екскурс у етимологію самої назви. У 1484 році ерцгерцог Тіроля Сигізмунд почав карбувати велику срібну монету під назвою «талер» (нім. *taler*), яка прирівнювалась до золотого гульдену¹. Заснування цієї валюти мало декілька причин: знецінення срібла та необхідність великої монети для міждержавної торгівлі. Протягом чотирьох століть монети типу талер стали «золотим» стандартом для Старого та Нового Світів. Сама назва також мандрувала з країни в країну, видозмінюючись відповідно до кожної мови та культури. Так, в Італії це був таллеро, в Польщі – таляр, в країнах Скандинавії – далер, а в англосаксонських країнах, до складу яких входять й Сполучені Штати, талер трансформувався в долар.

Перейдемо безпосередньо до США та їх шляху до становлення власної грошової системи. До 1775 року, тобто до початку війни за незалежність, на території тринадцяти колоній не було єдиної власної валюти. Проблему грошового обігу вирішували шляхом використання монет інших країн, а саме британських фунтів, німецьких талерів та ін.² Одну з основних позицій в грошовому обігу займав іспанський «долар» – піастр, який не йшов безпосередньо з Іспанії, а приходив з її колоній, наприклад, з Болівії. Цікаво зазначити, що характерний символ сучасного долара – «\$» - також має свій зв'язок з іспанською валютою. Наразі існує багато версій походження цієї типографічної емблеми, але в цій роботі ми розглянемо лише п'ять, на нашу думку, найцікавіших з них. Чотири з них пов'язані з різними аббревіатурами. Найбільш правдоподібною та достовірною вбачається версія, яка полягає у тому, що сучасний символ долара походить від скорочення «Ps», що з іспанської

¹ Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б.. Современный экономический словарь. — 2-е изд., испр. М.: ИНФРА-М. 479 с.. 1999.

² The History of U.S Circulating Coins <https://www.usmint.gov/learn/history/us-circulating-coins>

означає «песо» в множині (ісп. pesos). Існувало декілька варіантів написання цієї аббревіатури, одним з яких було накладення маленької літери «s» на велику літеру «P»¹. Однак це твердження пояснює лише походження символу з однією рисою, варіант з двома рисками буде пояснено далі. Наступна версія традиційно вважається більш патріотичною, через те, що вона базується на твердженні, що цей символ походить від накладення великої літери «U» на велику літеру «S», що є скороченням «United States» чи «Uncle Sam» (укр. Дядько Сем – персоніфікований образ федерального уряду США). Варто зазначити, що ця теорія не була створена в надрах американської держави, а бере своє коріння в британській газеті «Notes and Queries» від 1876 року². Існує ще теорія, пов'язана з іспанським песо, яка полягає у роздробленні цієї валюти. Іспанський долар поділявся на вісім частин – реалів, що отримали назву в народі «piece of eight» (укр. вісімка, група з восьми предметів). Це словосполучення записували скорочено як «P8», а згодом відбулося просте накладення літери на цифру, що в результаті й дало всім відомий знак долара³. Завершуючи цей список з теорій походження символу, хотілось би згадати ще одну, яка, на нашу думку, є найцікавішою з перелічених. Вона пов'язана з Геркулесовими стовпами, які, обвиті стрічкою та зображені на гербі Іспанії. До 1492 року на цій стрічці був написаний вислів «NON PLVS VLTRA», що за латинської мови перекладається «більше ні» або «далі ні», маючи на увазі те, що це край світу і далі нічого нема. Але після 1492 року, в саме після відкриття Христофором Колумбом американського континенту, ця фраза була урізана та тепер виглядала наступним чином: «PLVS VLTRA», що тепер може перекладатися як «ще більше»⁴. Тобто, умовно, завдяки саме Геркулесовим стовпам, звідки впливали експедиції, які

¹ The Word "Dollar" And The Dollar Sign
<http://projects.exeter.ac.uk/RDavies/arian/dollar.html?sess=ab8075a2b705d57030aabb05b2a1044e>

² Notes and Queries, July – December 1876 P. 386

³ A History Of Mathematical Notations 2 Volumes In 1 Vol. 2 P. 18

⁴ Diccionario panhispánico de dudas (DPD) [en línea], <https://www.rae.es/dpd/plus+ultra>, 2.ª edición (versión provisional)

відкривали Америку, сьогодні ми маємо таку країну, як США, та маємо змогу досліджувати їх монети.

Перша згадка про долар в контексті історії валюти США з'являється під час війни 1775-1783 рр. проти Великої Британії. Тоді це була купюра, яка отримала назву «континентальний долар»¹. Ця валюта зіткнулася з доволі жорсткою критикою, бо її ціна, яка на початку війни була 1 континентальний долар = 1 срібний долар (іспанський), а потім різко знизилася, та нічим, окрім держави, не гарантувалася². Внаслідок цього було прийняте рішення відмовитися від даної валюти.

4 липня 1776 року був прийнятий документ, відомий як «Декларація незалежності Сполучених Штатів Америки», завдяки якому на політичній карті світу з'явилася ще одна країна, яка згодом стане однією з провідних. Але цей документ не вирішив економічних та фінансових проблем держави, а війна з Великобританією лише сповільнювала цей процес. Окрім вищевказаних монет, які циркулювали в країні, було також поширене так зване «розпилювання» іспанського долара на окремі частини, тим самим роблячи меншу валюту для легшої сплати. Перші спроби карбування власних монет з'явилися після прийняття першого конституційного документа в листопаді 1777 року під назвою «Статті Конфедерації і вічного союзу» (англ. Articles of Confederation and Perpetual Union), за яким вперше визнавалися спільні для тринадцяти штатів органи влади та їх повноваження. Це також мало вплив на грошовий обіг, бо всім штатам надавалося право карбувати власні гроші та встановлювати їх вартість, доповнюючи вже існуючі в побуті монети. Не дивлячись на деякий прогрес в монетній справі, це викликало досить серйозну плутанину, бо одні й ті самі монети мали різну вартість в різних штатах, що ускладнювало грошовий обіг в країні. В 1787 році Конгрес США повернувся до обговорення проблеми

¹ About the 1776 Continental Dollar https://www.cato.org/sites/cato.org/files/file_attach/continental-dollar-coin.html

² История доллара: все «началось с пирамиды» <https://banco.az/ru/news/istoriya-dollar-a-vse-nachalos-s-piramidy>

створення єдиної монети, тоді ж було прийнято рішення випускати мідні центи, які отримали назву «fugio cents»¹, а згодом стали пращурами сьогodнішніх пенні із зображенням А. Лінкольна. Однак в післявоєнний час вони не здобули подальшої популярності, і вже в 1788 році, коли більшість штатів ратифікувала конституцію, питання єдиної валюти знов було винесено на обговорення. Результатом дискусії став Монетний акт 1792 року, який визначив не тільки основні положення карбування долару, але подальший розвиток цієї валюти взагалі.

На нашу думку, початковий етап становлення американської валюти є найголовнішим, бо, досліджуючи саме шлях від середньовічного талеру до перших мідних центів, ми маємо змогу досягнути ключові події, які визначили саме такий розвиток історичних процесів та отримуємо простір для розмірковувань на тему того, через що пройшов американський долар для того, щоби стати головною міжнародною валютою сьогодні.

¹ The History Of U.S Circulating Coins <https://www.usmint.gov/learn/history/us-circulating-coins>

Поява континентальних доларів під час війни з Англією та їх подальші зміни

Як ми вже з'ясували раніше, починаючи з колоніального періоду й аж до першого монетного акту 1792 року, на території США циркулювали монети різних держав. Питання створення власної економіки та валюти стало життєво важливим саме під час війни за незалежність, коли тринадцять американських колоній вирішили відокремитися від Великої Британії та сформувати власну державу. Це стало можливим з підписанням Декларації про незалежність 4 липня 1776 року. Перший крок державотворення був зроблений, але це також означало відокремлення від британської економіки, і тут ми повертаємось до вищевказаного питання. В кінці липня 1775 року Конгресом США була випущена перша федеральна валюта - континентальний долар¹. Основне завдання, яке повинна була вирішити ця валюта, полягало у покритті витрат американської революції. Треба зауважити, що, хоч дана робота присвячена монетам США, для повноти картини, ми згадаємо й купюри. Взагалі поняття “континентальний долар” було вперше вжито відносно паперових грошей. Спочатку він прирівнювався до іспанського срібного долару і мав однакову з ним цінність. Як пише в своїй роботі Фарлі Грабб з Університету Делавер, цей долар варто сприймати не як валюту, а скоріше як облігацію з нульовим купонним доходом². Основний механізм полягав у тому, що американська валюта-облігація воєнного періоду продавалася за меншу вартість, та поступово повертала свою реальну ціну ближче до терміну погашення. Загалом було одинадцять емісій, що ускладнювало грошовий обіг, бо фактично долари з різних емісій відрізнялися вартістю одне від одного.

Розповівши стисло про паперові гроші, повернемося до континентальних монет. Дана частина цієї роботи буде присвячена аналізу суперечливих теорій щодо взагалі існування такої монети (дод. А) та буде спиратись на статтю “The

¹ Eric P. Newman, The Early Paper Money Of America, 5th edition, p.62

² THE CONTINENTAL DOLLAR: INITIAL DESIGN, IDEAL PERFORMANCE, AND THE CREDIBILITY OF CONGRESSIONAL COMMITMENT Farley Grubb, p.6

Myth of the Continental Dollar” за авторством Еріка Голдштейна та Девіда Маккарті, поділену на дві частини та опубліковану в журналі “The Numismatist” в січні та липні 2018 року відповідно.

Варто зазначити, що до публікації цієї статті практично не було ніяких сумнівів, що ця монета дійсно існувала як перша викарбована Конгресом США, хоча деякі дискусії все ж таки існували. Але з появою цієї праці виникло питання щодо взагалі достовірності цієї інформації. Основним аргументом авторів вищевказаної статті стала відсутність відповідної інформації. В праці наводяться імена П'єра Ежена дю Сімітьєр та Сари Софії Бенкс. Перший був швейцарським істориком та колекціонером, який вважається одним з піонерів американської нумізматики. Його внесок в фіксацію подій становлення Сполучених Штатів був настільки значний, що Конгрес розгадав його в ролі “Історіографа Конгресу Сполучених Штатів”. В статті 2018 року особливо звернуто увагу на його роль в справі документування монет, банкнот та медалей в період з серпня 1775 до грудня 1783 років. Але в цьому списку не було жодної згадки про континентальну монету. Хоча в одній з його праць, яка повинна була бути присвячена американській історії колоніального періоду і мала назву “Common Place Book”, присутній опис якоїсь монети, яку було викарбовано в Лондоні в 1776 році та яка мала в своєму дизайні елементи, які були запозичені з континентальних банкнот. Головне питання, яке автори задають в контексті згадок про П'єра Ежена дю Сімітьєр, полягає в тому, що маючи зв'язки з американською владою та будучи до неї наближеним, він не мав змоги отримати хоча б один зразок монети, яка б фігурувала в якості “континентального долару” та фактично ігнорує її існування в своїх працях. Теж саме стосується Сари Софії Бенкс, яка була британською колекціонеркою монет, медалей та пов'язаних з ними речей. Наразі сьогодні її колекція поділена між Британським музеєм та музеєм Королівського монетного двору. Окрім монет та медалей як таких, важливу частину зібрання також складали її записи щодо кожного елемента. Автори статті знайшли в її працях дві згадки про континентальну монету. Перша з них просто інформує нас про те, що “долар Конгресу” було викарбовано в

Європі та його ніколи не було в ужитку. Наступного разу ця монета згадується в працях Бенкс в листівці, яка описує цей континентальний долар. В цьому документі надається інформація про саму монету, а також пояснення елементів її дизайну. Базуючись на статті, яка наразі розглядається, ми дізнаємось про те, що у XVIII ст. була поширена тенденція продавати медалі з листівками, які пояснювали їх контекст. В нашому випадку монета або медаль була присвячена підписанню Паризького мирного договору 1783 року між Великою Британією та США. Ця інформація додає ще більше аргументів твердженню про неіснування континентальних монет як офіційної валюти, а скоріше як сувенірів для європейців, які слідували за становленням нової держави.

Автори цієї статті наводять ще декілька праць, де згадується континентальний долар, але всі ці звістки спростовується відсутністю будь-яких згадок в документах Конгресу тих років. Одна з можливих, з першого погляду, теорій, що пояснювала ситуацію, була запропонована американським нумізматом Еріком Пфайффером Ньюманом, який спеціалізувався на дослідженні ранніх американських монет та купюр. В його статті "The Continental Dollar of 1776 Meets Its Maker"¹ припущення базується на факті, що купюра в один долар друкувалася з 1775 до 1776 року, а наступний раз ми фіксуємо друк лише у вересні 1778 року. Тобто в цей часовий проміжок карбування однодоларових монет може пояснюватися як спроба замінити купюри того ж номіналу. Але це припущення легко спростовується шляхом підрахунку випущених паперових грошей, бо, спираючись на дані, запропоновані авторами статті, ми дізнаємось, що Конгрес друкував їх однакову кількість всіх номіналів. Тому виходить те, що за два роки повинні були з'явитися більше мільйона екземплярів монет, але ми знову звертаємо увагу на відсутність згадок про цей тираж в документації Конгресу і, звісно, самих монет. Таким чином, виходячи з дослідженої інформації, маємо в якості вердикту три твердження: континентальних доларів як монет не існувало в якості офіційної

¹ Eric P. Newman, The Continental Dollar of 1776 Meets Its Maker, The Numismatist, August 1959, p. 915

валюти; континентальні монети існували, але відповідальні за документацію люди не були достатньо компетентними та просто не зробили потрібних записів, що виглядає досить маловірогідно, бо теоретичне карбування відбувалося протягом деякого періоду часу, і помилковість звітів вже виглядає як систематичне замовчування, що підводить нас до останнього висновку: представники Конгресу розуміли, що континентальний долар як валюта провалився, та намагалися приховати будь-які докази його існування. Але тут виникає питання: чому це торкнулось лише монет, коли існування континентальних купюр не піддавалося сумнівам? Ми припускаємо, що відповідь доволі проста - справа у кількості випущених одиниць, бо Конгрес робив акцент все ж на континентальних купюрах, коли гіпотетичний тираж монет розглядався скоріше як тимчасовий експеримент.

Обіг монет інших країн, а також карбування деякими штатами власних монет

В цьому підрозділі мова буде йти про ті монети, які існували в колоніальну добу та потім ще використовувались в якості валюти до 1792 року, а також деякі спроби окремих штатів карбувати власні монети. Ці “опції”, які слугували як пом’якшення в перехідний момент розвитку американської економіки, мають різні причини виникнення та шляхи становлення, але водночас своїм існуванням вони фактично вони заклали основи, на яких потім народився долар.

Почати варто саме з монет інших країн, які циркулювали в американських колоніях ще починаючи з XVI ст. Хоча багато держав активно брали участь в економічному житті Північної Америки, в даній роботі ми розглянемо три основні: Велика Британія, Франція та Іспанія.

Більш детальну розмову хотілось б розпочати з, мабуть, найменш представленої серед вищевказаних трьох країн - Франції. Хоча вона була однією з найвпливовіших держав у Північній Америці, однак цей вплив був скоріше зорієнтований на Канаду, а на території сучасних Сполучених Штатів під її контролем була земля під назвою “Французька Луїзіана”, яка займала територію одинадцяти сучасних штатів, таких як Луїзіана, Міссісіпі, Небраска та Оклахома. Французькі монети ніколи не карбувалися виключно для колоній американського континенту, однак існували випуски, які отримували дозвіл на широке розповсюдження на контрольованій території. Першими монетами для Нового Світу були перероблені монети-дузани, які мали номінал у дванадцять деньє (один соль). Їх робили зі сплаву срібла та міді та після французького указу від червня 1640 року карбувалися із зображенням геральдичної лілії Бурбонів, так званої “fleur de lys”. Ще існувало декілька основних випусків французьких монет для колоній. Наступна велика партія датується 1670 роком, коли 19 лютого вийшов королівський указ, який дозволив обіг монет номіналом у два, п’ять та п’ятнадцять солей в американських колоніях. До Північної Америки прибули лише монети у п’ять та п’ятнадцять солей, а що до найменшого номіналу, то, хоча він був схвалений для виробництва, до карбування справа не дійшла і

сьогодні ми маємо лише єдиний його екземпляр¹. Проблему дефіциту двох солей допомогло вирішити карбування Ліонським монетним двором в період з 1710–1713 рр. монет номіналом 30 ден, які використовувалися саме в якості “подвійного” соля. Монета стала настільки затребувана, що, за деякими підрахунками, загальна кількість монет коливалася між 44 та 122 мільйонами штук. Ми ще можемо виділити два важливих випуски, які відбулися в 1717 та 1721–1722 рр. Перший був пов’язаний з карбуванням мідних деньєрів (1 деньєр - 1/3 ліара) (дод. Б), але якість монет виявилася незадовільною, тому під час другого випуску помилки були враховані та до Канади відправили близько півмільйона екземплярів. Але вже на місці люди зіткнулися з новою проблемою - масою монети². Вона була не достатньо важка, тому її не приймали в британських колоніях. Через це більшість монет була відправлена назад до Франції, але згодом ситуація була врегульована і вони в якості останніх монет, які Франція карбувала для потреб колоній, все ж таки циркулювали на континенті. Якщо звернути увагу на вищевказані дати, можна помітити, що вони зовсім не вписуються в рамки даної роботи, бо ми розглядаємо період починаючи з Декларації про незалежність, що відбулося суттєво пізніше. Для цього ми маємо два пояснення: по-перше, старі монети ще доволі довго перебували в американському обігу, тому відносно “старі” випуски також використовувались, бо були звичними для людей; по-друге, Декларацію 1776 року підписали лише 13 штатів, тобто центральна та західна частини ще перебували в ролі колоній, тому колоніальні випуски для них були, в більшості випадків, одними з основних джерел монет.

Наступна країна, яка займала одне із найважливіших місць в економіці всіх американських колоній, була Іспанія. Історія карбування срібних іспанських монет для Нового Світу починається ще з XVI ст., а саме за часів правління Карла

¹ French Coinage for Canada and Louisiana: Introduction, URL: <https://coins.nd.edu/ColCoin/ColCoinIntros/French.intro.html>

² The American Numismatic Society, French Coins in America or French American Coins? (and which America?), URL: <https://numismatics.org/pocketchange/jambu/>

V Габсбурзького та його матері Хуани I¹. В даній роботі не буде приводитися повна хронологія подій, пов'язаних з карбуванням колоніальних грошей, тому увага буде приділятися останньому етапу вироблення іспанських монет, а саме з 1730-х рр. До цього часу на основних монетних дворах “іспанської” Америки, тобто в Мексиці, Чилі, Болівії та Перу, карбування монет мало низьку якість, бо процес полягав у їх відбиванні молотом, що в результаті давало нерівні та погано зроблені екземпляри. У зв'язку з цим були прийняті закони, які зобов'язували перехід на сучасніші технології, а саме на гвинтовий прес. Це забезпечило карбування рівних за формою та вагою та якісніших реалів, а через сильне пресування - чіткіше зображення, тож їх стало важче підробити. Говорячи про зображення, на реверсі ми бачимо вже знайомий нам герб Королівства Іспанії з Геркулесовими стовпами, а також дві сфери, які символізують Старий та Новий Світи, та корону над ними як ознаку іспанської влади над двома півкулями Землі, а на аверсі зображали герб Кастильської Корони (дод. В). Першою, хто запровадив нову технологію карбування, була Мексика в 1732 році, а слідом за нею це зробили й інші іспанські колонії. Останніми, хто ще випускав монети за старим зразком, були Перу та Болівія, де це продовжилось ще до другої половини XVIII ст². Наступна велика реформа щодо виробництва монет була проведена в 1772 році та торкалась вже сплаву, з якого вони карбувались. Іспанська держава вирішила зменшити чистоту срібла в порівнянні зі старим зразком, при цьому зберігаючи оригінальну масу. Іспанія також вирішила відокремити нові монети від старих, тому для цього був дещо змінений дизайн. На аверсі герб Кастильської Корони був змінений на профіль короля, а сам герб замінив дві сфери на реверсі. Цю серію називали “портретною”, і в такому вигляді вона карбувалася до 1821 року.

В свою чергу, Велику Британію ми розглядаємо як основну “засновницю” Сполучених Штатів (хоча сама вона цього не планувала), тому монети цієї

¹ Daniel Frank Sedwick, The Colonial Coinage of Spanish America, URL: <https://www.sedwickcoins.com/articles/colonialcoinage.htm>

² Colonial Milled (Pillar) Coinage 1732-1821: Introduction, URL: <https://coins.nd.edu/ColCoin/ColCoinIntros/Sp-milled.intro.html>

держави були найпоширенішими. Англійські поселенці в Північній Америці зіткнулися з нестачею дрібних грошей у перші роки колонізації. Деякі британські патентовані фартинги і торгові жетони використовувалися в середніх колоніях, але в Массачусетсі крихітні патентовані фартинги були заборонені в 1635 році. Вампум (намисто з черепашок в племенах Північної Америки) і товари слугували заміниками міді в XVII столітті¹. З часом загальноприйнятими дрібними монетами в колоніях стали британські мідяки. Однією з причин було те, що британські срібні та золоті монети не можна було експортувати, а на мідні не було жодних обмежень. За оцінками, близько 69 000 фунтів стерлінгів і півпенсів було вивезено в американські колонії з 1695 по 1775 рік. Королівські англійські півпенси почали з'являтися в Америці незабаром після початку карбування в 1672 році. Дехто вважає, що перша партія королівських мідяків прибула до Філадельфії у 1682 році, але більш ймовірно, що це були демонетизовані торговельні жетони. В Америці ці монети цінувалися вдвічі дорожче за їхню номінальну вартість, що спонукало поселенців і мандрівників привозити їх до колоній. Значний приплив міді стався під час мідного виробництва Вільгельма III з 1695 по 1701 рік. У 1698 році купці Філадельфії подали петицію про заборону свинцевих і олов'яних монет на користь мідних. До цього часу королівські мідні монети стають доступними, поступово витісняючи менш цінні жетони. Королівські британські півпенси і фартинги, включно з деякими ірландськими випусками, надходили до колоній з початку XVIII століття до 1740-х років. У Філадельфії під час розкопок було знайдено велику кількість датованих королівських мідяків. Однак, незважаючи на приплив королівських мідяків, дрібних монет все ще не вистачало. У 1722-1724 роках англійський залізороб і монетний майстер Вільям Вуд спробував запровадити в колоніях полегшені монети "Rosa Americana", але ця спроба була невдалою².

¹ Тлумачення слова "вампум", Словник UA. Портал Української Мови Та Культури, URL: <https://slovnyk.ua/index.php?sword=BAMPIYUM>

² Rosa Americana Tokens 1722-1724: Introduction, URL: <https://coins.nd.edu/colcoin/colcoinintros/RosaAm.intro.html>

Англійські королівські мідні монети залишалися кращими розмінними монетами (дод. Г), і їхній імпорт продовжувався¹. Перші масштабні поставки британських мідяків зафіксовані в 1734 і 1735 роках, що збігається зі створенням колонії Джорджія. У міру того, як британська мідь надходила в колоніальну економіку в більших кількостях протягом 1730-1750-х років, виникла проблема з її вартістю, оскільки вона часто продавалася з надбавкою до ціни. До 1750-1760-х років кожна колонія регулювала вартість міді на основі регіональних стандартів, вирішивши проблему оцінки. Однак приплив фальшивих півпенсів викликав занепокоєння. Фальшиві монети почали з'являтися в Британії в 1740-х роках, і вони потрапили до колоній². Це призвело до різних спроб вирішити цю проблему, в тому числі до зниження рівня приймання півпенсів. Після середини століття фартинги стали менш поширеними, можливо, через поширеність фальшивих півпенсів. Незважаючи на це, деякі згадки про фартинги в колоніях можна знайти принаймні до 1765 року. У пізнішу колоніальну епоху британські півпенси були поширені, але більшість з них були підробленими. Їх продовжували використовувати навіть після Американської революції. У 1787 році законодавчі збори штату Нью-Йорк повідомили про різні типи мідних монет в обігу, включаючи справжні британські півпенси Георга II і більш ранні, а також ірландські півпенси. Деякі півпенси Георга III в Америці були справжніми, але більшість були підробленими.

Окрім згаданих вище монет, в Америці також існували регіональні випуски, які карбувалися в деяких штатах. Далі ми розглянемо лише два випадки, але завдяки ним можна чітко зрозуміти загальну картину процесів.

В першому випадку мова піде про імітацію британського півпенса. Через те, що за часів Конфедерації в країні була нестача монет для повсякденного життя, бо більшість того, що вже було, йшло на військові потреби. Було декілька офіційних установ, які карбували мідні монети на постійній основі

¹ By George - It's a Coin! The Impact of King George on Archaeology, November 24, 2020, URL: <http://twipa.blogspot.com/2020/11/by-george-its-coin-impact-of-king.html>

² Regal British Copper Coinage: Introduction, URL: <https://coins.nd.edu/ColCoin/ColCoinIntros/Br-Copper.intro.html>

(Коннектикут, Нью-Джерсі і т.д.), а також деякі обмежені та приватні випуски (Nova Eborac). В цей час поширення набули фальшиві британські півпенса, які отримали назву “Tope coppers” (мідяки Топі). Їх виробництво проходило майже на всіх рівнях - від великих монетних дворів, таких, як Machin’s Mills, до звичайних сімейних підприємств, які відливали монети у формах з піску. Фальшивомонетники використовували різноманітні способи для того, щоб полегшити введення підробок в загальний обіг. Для створення відчуття “зношеності” вони навмисно вирізали неглибокі штампи та менше уваги приділяли деталям. Також вони використовували різні роки на своїх монетах, такі, як 1747, 1771, 1772, 1774–1778, а також сучасніші (1787–1788). Однак фальшивомонетники сильно помилялися в цьому питанні, бо подібних легальних монет не карбувалося ні в 1776–1778 рр., ні в 1787-1788 рр. Щодо офіційного уряду, то не дивлячись на те, що Сполучені Штати не використовували британське законодавство і ці монети не вважалися підробками, в Статтях Конфедерації карбування монет дозволялося лише те, яке було організовано країною, а “підприємці”, що розглядаються, не були санкціоновані державою, і, більше того, не сплачували податків.

Поширення фальшивих та легких мідних монет стало серйозною проблемою, завдаючи шкоди як працівникам, так і малим підприємствам, і гальмувало економічний розвиток. Коли робітник або торговець приймав легку мідь за її номінальною вартістю, він фактично втрачав гроші, оскільки інші приймали ці монети лише зі значною знижкою. Схоже на заходи, які були прийняті деякими штатами, які карбували власні мідні монети, Континентальний конгрес Конфедерації 21 квітня 1787 року прийняв резолюцію про контрактне карбування національного мідного цента. Через близько двох з половиною місяців був схвалений дизайн зі зображенням сонця і сонячного годинника, а також написом “FUGIO” (я лечу), датою та написом “MIND YOUR BUSINESS” (укр. «не лізь не в свої справи») (дод. Д). За словами Кесслера, існує принаймні п'ятдесят п'ять різновидів монет із двадцятьма чотирма аверсними та тридцятьма трьома реверсними штампами. Деякі з них були виготовлені у 1850-х роках на

монетному дворі Сковілла в Уотербері, штат Коннектикут, за замовленням нумізмата та юриста Чарльза І. Бушнелла. Scovill Manufacturing Company була основним постачальником жетонів того часу та виробником різних гудзиків та дрібних металевих предметів.

Підводячи підсумки, ми бачимо, що основи долара як американської валюти були закладені ще в колоніальні часи, коли люди з різних країн та різних культур використовували в якості грошей майже все, що мало якусь цінність. Розглядаючи це в контексті історичного процесу, з'являється змога провести паралелі з формуванням та еволюцією економічних відносин як поняття в Старому Світі, бо те, що ми бачимо в Новому, нагадує ці процеси.

РОЗДІЛ II. ПІДПИСАННЯ МОНЕТНОГО АКТУ 1792 РОКУ ТА ПОДАЛЬШИЙ РОЗВИТОК МОНЕТНОЇ СПРАВИ ДО ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ

2.1. Основні положення Монетного акту 1792. Заснування державних монетних дворів

На перший погляд монетна система в Сполучених Штатах Америки хоча й була роздробленою, але функціонувала, а банальні звички навіть робили її до певної міри ефективною. Втім, революційні настрої, загострене почуття патріотизму (особливо з урахуванням перемоги над Великою Британією) та впливаючі з цього гасла незалежності та свободи зробили появу стабільної власної валюти лише питанням часу. Унікальність цих процесів в США полягає в декількох поняттях. Якщо говорити про тогочасні паралелі, то всі основні світові держави, до яких себе також відносили Штати, мали власну грошову систему, тому в даному випадку мова йде про запозичення багатовікового досвіду. З іншого боку, якщо розглядати американську державу як скупчення потенційних автономних, якщо не країн, то територій, то США набагато раніше за Європу прийшли до уніфікованої грошової системи задля спрощення обігу. Старий Світ звернеться до цього лише через 207 років. Але й у випадку Штатів існували свої нюанси та труднощі, тому молода валюта пройшла певний шлях становлення, спираючись як на європейський, так і на власний досвіди.

Фактично шлях до уніфікованої системи карбування монет був закладений ще під час прийняття Конституції Сполучених Штатів в 1787 році. У 8 пункті 1 статті поряд з положеннями про сплату податків можна знайти наступну інформацію: “Конгрес має право... Карбувати гроші, регулювати їхню вартість та вартість іноземних монет, а також встановлювати міри та ваги;...”¹. Спираючись на це, 28 січня 1791 р. перший міністр фінансів Олександр Гамільтон презентував свою доповідь Конгресу щодо необхідності створення

¹ The Constitution of the United States, Art. 1 Sec. 8

власної монетної системи та заснування монетного двору¹. Конгрес підтримав цю ідею та на її основі 3 березня 1791 була схвалена резолюція щодо створення вищевказаного інституту². Отже, 2 квітня 1792 року другим Конгресом США був прийнятий, а президентом Джорджем Вашингтоном підписаний федеральний закон, який отримав назву “Закон про заснування Монетного двору та регулювання обігу монет Сполучених Штатів” (англ. *An Act establishing a Mint, and regulating the Coins of the United States*). Якщо стисло передати зміст документа, то відтепер долар стає офіційною валютою США, створюється монетний двір та встановлюється система регулювання монетного обігу в державі. Закон встановлював 5 основних керуючих посад та суму їх заробітних плат, як відповідали як за організацію, так і безпосередньо за процес створення монет: директор монетного двору, пробірник, головний монетник, гравер та скарбник³.

Однією з основних, на нашу думку, найважливіших частин документу є пункт № 9, в якому прописуються метали, з яких майбутні монети будуть карбуватися, а також їхній номінал. Матеріали були вибрані розповсюджені для того часу: золото для великого номіналу, срібло для середнього та мідь для найменшого. Найдорожча монета мала назву “Орел” (англ. *Eagle*) та прирівнювалася до 10 доларів (або одиниць). На сходинці нижче знаходився піворел (англ. *Half eagle*) номіналом у два рази нижче, тобто 5 доларів. Завершував ряд золотих монет “чверть орла” (англ. *Quarter eagle*) номіналом 2 долари. Щодо срібних монет, то вони поділялися наступним чином: 1 долар, півдолара (або 50 центів), чверть долара (25 центів відповідно), один дайм, що складав одну десяту частину від долара, тобто 10 центів, та півдайма - 5 центів або одна двадцята долара. Останні ж два найменших номінали — цент (одна сота долара) та півцента (одна двохста долара) карбувалися з міді⁴. Одна з головних особливостей полягала в запровадженні десяткової системи, тобто один долар

¹ History of the Monetary Legislation, John J. McVey 1896, p. 42

² Congressional Resolution to Establish a United States Mint, 03.03. 1791

³ Coinage Act 1792, Sec. 1

⁴ Coinage Act 1792, Sec. 9

дорівнював ста центам. Це вважалося доволі незвичним, і, як ми сьогодні бачимо, прогресивним рішенням. Для прикладу, британський фунт до 1971 року складався з 20 шилінгів, а кожен шилінг з 12 пенсів. Аналогічна ситуація простежується у французького лівра, який перебував в обігу до 1795 року. Навіть іспанське песо, на яке спирався Гамільтон у своїй доповіді Конгресу, не мало стабільного поділу та в різні роки коливалося між 8 реалами та 5 іспанськими песетами. Але якщо звернутися до країн Східної Європи, то десяткова система вже була більш менш стабільно запроваджена Петром I в Російській імперії у 1704 році¹. В цьому випадку пальма першості не надала переваги, бо, як виявиться пізніше, американський долар зарекомендував себе як більш стабільна валюта, чого неможливо сказати про російський рубль, особливо після випуску Катериною II асигнацій, до яких прив'язали вартість мідних монет, чим згодом порушили систему, яка спиралася на срібні аналоги.

Хоча де-юре карбування монет повинно було початися вже в 1792 році, де-факто для більшості з них це стало можливим лише починаючи з 1793 року, що було пов'язано з тривалими дебатами щодо дизайну та нестачею обладнання для масового випуску. Але перший час й ці монети не були розраховані для карбування в масштабах держави, а були зроблені в якості подарунків високопосадовцям та розповсюджені на міжнародному ринку для привернення більшої уваги до нового продукту². До сьогоднішнього дня дійшло дуже небагато монет цього проміжку часу, тому тут буде розглянуто конкретний приклад, а саме півдайм 1792 року (дод. Е). За документацією було викарбовано 1500 екземплярів за запитом самого Джорджа Вашингтона³. Унікальність цієї монети полягає в тому, що з нею пов'язане припущення, що для зображення Свободи на аверсі позувала тогочасна перша леді - Марта Вашингтон. Також такий тісний зв'язок із сім'єю президента породив ще одне припущення - срібло,

¹ И. Ракитин, Сколько копеек в одном рубле?, URL: <https://www.monetnik.ru/obuchenie/numizmatika/skolko-kopeek-v-1-ruble/>

² Julian, R.W. (1993). Bowers, Q. David (ed.). Silver Dollars & Trade Dollars of the United States, p. 36

³ Ekr, Tales From the Vault: The 1792 Half Disme, URL: <https://www.money.org/tales-from-the-vault-the-1792-half-disme/>

з якого було викарбовано монети, було надано у вигляді посуду першої леді. Розглядаючи першу версію, ми взяли два зображення дружини - ілюстрацію XIX ст. (дод. Є) та поштову марку 1938 року (дод. Ж) - та прийшли до висновку, що спостерігаються деякі схожі риси, але творці цього дизайну - Роберт Бірч та Джозеф Райт - скоріше за все використовували іншу модель в якості прикладу, яку потім могли наділити особливостями обличчя Маргарет Вашингтон, напевно, для вираження поваги до замовника.

Зображення на аверсі та реверсі монет були також важливою темою для обговорення. Якщо з реверсом було все зрозуміло та було прописано в пункті №10 "...На одному боці кожної із зазначених монет має бути відбиток, що символізує свободу, з написом слова "Свобода" і роком карбування; на реверсі кожної із золотих і срібних монет має бути фігура або зображення орла з написом "Сполучені Штати Америки", а на реверсі кожної із мідних монет має бути напис, який виражає номінал монети, а саме: цент або півцента, залежно від зручності, яка цього вимагає."¹, то з аверсом були деякі труднощі. Полеміка розгорнулася з приводу того, кого треба зображати на цій стороні. Основні дві думки були наступними: зображення профілю діючого президента; символічне зображення фігури Свободи. До першого варіанту претензії обґрунтовувалися на патрістичних твердженнях, а саме на відмові від монархічної практики, тому було вирішено використати другий². На нашу думку, це було коректне рішення, бо збірний образ незалежності, особливо під час створення нової держави, який міг би бути буквально у кожного в кишені, краще б об'єднав країну, аніж зображення конкретної персони, що б точно викликало питання у населення, яке тільки що перемогло монархічний уряд, і, виходить, саме в нього потрапило (не буквально, але таке незадоволення могло б бути цілком виправданим). Однак,

¹ Coinage Act 1792, Sec. 10

² M. Sanders, American Icons, Jul 3, 2020, URL: <https://blog.money.org/coin-collecting/american-icons>

все ж таки існували тестові зразки, на яких деякий час зображався бюст Вашингтона, як, наприклад, золотий орел 1792 року¹ (дод. 3).

Ймовірно, монетний двір посідає одну з найважливіших ланок в карбувальному ланцюгу. Авжеж в Сполучених Штатах вже карбувалися монети зусиллями їх громадян, але виробництво на державному рівні вимагало створення загального інституту, який би був відповідальним за цю галузь. У вищевказаному монетному акті це рішення прописується одразу у першому пункті: “...і цим ухвалюється і проголошується, що Монетний двір з метою карбування національної монети буде створено, і він буде розміщений і працюватиме в резиденції Уряду Сполучених Штатів...”². Містом для збудування двору була обрана Філадельфія, бо саме тут в останнє десятиріччя XVIII ст. базувалася столиця американської держави, доки будувався Вашингтон. Перша та основна будівля і сьогодні знаходиться в Пенсильванії, таким чином, на нашу думку, грамотно розвантажуючи столицю. В даному випадку доречно буде порівняти з Російською імперією, бо й там, хоч й через відмінними причинами, відбулась, в деякому сенсі, “реінкарнація” державного устрою, символом чого стала нова столиця. Але ми все одно бачимо будівництво Санкт-Петербурзького монетного двору та припускаємо, що зосередження всіх (або майже всіх) головних інститутів країни в столиці було результатом централізованої влади, коли в США розташування важливих для країни будівель в ширшій географічній зоні зміцнювало б єдність великої за розмірами країни. Однак це рішення можливо піддати критиці, надаючи гіпотетичний приклад внутрішньої нестабільності та можливість втрати контролю над таким важливим ресурсом, як основне відділення монетного двору.

Перша будівля двору у Філадельфії була споруджена в 1792 році після купівлі ділянок землі американським науковцем Девідом Ріттенхаусом, який потім був призначений Вашингтоном першим директором цього закладу. До

¹ 1792 Washington President Gold Eagle Pattern, URL: <https://coins.ha.com/itm/colonials/1792-10-washington-gold-eagle-pattern-musante-gw-31-a-unique-xf45-and-9733-ngc/a/1278-5010.s#auction-description>

² Coinage Act 1792, Sec. 1

речі, монетний двір у Філадельфії став першою установою, побудованою урядом США. Збереглася навіть назва - “Ye Olde Mint”, що можна побачити на фотографіях початку XX ст. (дод. II). Через те, що тривалий час це був єдиний монетний двір в країні, на монетах не карбувалися його ініціали, як це, наприклад, робилося у вищевказаному закладі в Санкт-Петербурзі (дод. I), або на французький ліврах, де до літери “A” (знак Паризького монетного двору) приділяли багато уваги і не ховали її під основним зображенням, і навіть ставили в центрі композиції (дод. I).

Заснування монетного двору для карбування американських монет було необхідним рішенням для США. Непідпорядковане їх виробництво в окремих штатах, яке дозволили Статті Конфедерації в 1778 році, не дозволило б створити стабільну систему, необхідну для масштабного функціонування. Та хоча в 1799 році монетний двір отримав статус незалежного агентства¹, він все одно звітував не уряду штату, а безпосередньо президенту, тим самим підіймаючи свою важливість на загальнонаціональний рівень.

¹ Timeline of the United States Mint: 1700s, URL: <https://www.usmint.gov/learn/history/timeline-of-the-united-states-mint>

2.2. Запровадження нових монетних актів та розширення обсягів монетної справи

В період з кінця XVIII ст. та до кінця першої половини XIX ст. розвиток монетної справи відбувався організованими кроками. Відкриваються ще три відділення монетного двору в штатах Північна Кароліна, Джорджія та Луїзіана. Навіть на дивлячись на те, що більшість з них не переживе Громадянську війну 1861-1865 рр., це всеодно був рух у вірному напрямку, й вони “пробили дорогу” тим закладам з монетної справи, які функціонують й сьогодні. Законодавча складова карбування також не зупинилась на 1792 році та до війни ще були ратифіковані три монетних акти - в 1847, 1853, 1857 рр. - які виправляли помилки документу 1792 року, доповнювали його та змінювали його положення, спираючись на тогочасний порядок денний.

До 1835 року карбування в США було досить стабільним. Основні події стосувалися статусу Філадельфського монетного двору. Так, 3 березня 1801 року Конгрес прийняв постанову, за якою основну потужність виробництва було вирішено залишити в Пенсільванії до 1803 року. Аналізуючи цю заяву, припустимо, що існували дискусії з приводу того, чи необхідно переносити монетний двір до столиці, але працівникам закладу не подобалась така перспектива, тому до кінця 30-х років XIX ст. надавали 5-ти річними подовженнями статусу двору, а 19 березня 1828, можливо, через втому та відсутність кращих рішень, залишили статус “доти, доки інше не буде передбачено законом”¹. Змін зазнало розташування інституту, для якого перша будівля вже була замала та не відповідала необхідному обсягу виробництва. 4 липня 1829 року двір переїхав у нову будівлю, яка вже мала величніший вигляд, та не тільки своїм призначенням, а й зовнішнім виглядом демонструвала всю свою поважність.

1835 рік стає роком значного розширення монетної справи в Сполучених Штатах. Пов’язано це з тим, що 3 березня Конгресом були створені три нові

¹ Timeline of the United States Mint: 1800s, URL: <https://www.usmint.gov/learn/history/timeline-of-the-united-states-mint-1800s>

філіали - в Новому Орлеані, Шарлотті та Делонезі. Цікаво зазначити, що в рішенні було написано, що вони перебували “під контролем та регуляцією” директора монетного двору (що в Філадельфії), який міг вносити корективи, але вже за дозволом міністра фінансів. Тобто в перший раз з 1799 року в стосунках між двором та президентом з’являється не просто ще фігура міністра фінансів, так вона ще й знаходилась вище за вертикаллю влади. На нашу думку, це доволі правильне рішення, бо справи монетного двору невід’ємно пов’язані з міністерством фінансів, а відповідальність, яку мав до цього президент, краще б знаходилась під контролем людини, чия місія полягає безпосередньо в тому, щоб відповідати, в тому числі, за монетну справу.

Заснування філіалу в Новому Орлеані було спричинено деякими умовами. По перше, в 1830-ті роки була відчутна економічна криза, яка була пов’язана з нестачею вітчизняних монет та активне використанням іноземних валют (наприклад, іспанський долар ще було тривалий час існувати як один з платіжних засобів в США). Також неможливо не відмітити дії президента Ендрю Джексона. Щоб відтворити загальну картину ситуації, потрібно повернутися на декілька десятиліть назад. В лютому 1791 року Джорджем Вашингтоном був підписав документ, в якому прописувалось заснування Банку Сполучених Штатів, який також відповідав за друк банкнот. Цьому інституту був виділений чартер на 10 років, за які він наростив потужність та став одним з найважливіших закладів, утримуючи 90% від усіх депозитів Міністерства фінансів¹. Але після закінчення строку чартеру в 1811 році супротивники Банку не дозволили одразу видати новий, тому довелося чекати п’ять років, після яких строк виданого чартеру став удвічі більшим. Повертаючись до Джексона, то він був взагалі супротивником паперових грошей, тому не видав черговий чартер Банку. Він також ухвалив закон “Specie Circular”, за умовами якого дозволялася публічна купівля землі лише металічними грошима, що спричинило гостру потребу в більших об’ємах карбування². Таким чином, новоорлеанський монетний двір став карбувати

¹ Douglas Winter, *Gold Coins of the New Orleans Mint 1839-1909* (Second Edition), p. 27

² Coinage Act 1834, Session I, Chapter 95, Sec. 3

срібні та золоті монети на користь країні з метою подолання кризи. Розташування також посідало важливе місце, бо місто було засноване на річці Міссісіпі, що покращувало комерційний обіг та постійно поповнювало резерви металів двору.

Щодо філіалів в Шарлотті та Делонезі, то їх створення було обумовлено схожими причинами. До золотої лихоманки в Каліфорнії в 1849 році головними постачальниками руди були штати Джорджія та Північна Кароліна. Хронологічно в останньому було зафіксовано перше в США місце золотовидобування, яке отримало назву на честь свого відкривача Джона Ріда - "The Reed Gold Mine". Через деякий час в Джорджії також почалася золота лихоманка, основні події якої відбулися неподалік від міста Делонега. Але з видобуванням виникла проблема: на цій території не було системи транспортування по воді через відсутність належних для цього річок, а будівництва залізниці було складним завданням через велику кількість індіанців Черокі в регіоні. Після декількох спроб підприємців звернути увагу Конгресу на це питання, він врешті розглянув його та "Актом заснування філій монетного двору Сполучених Штатів" від 3 березня 1835 року дозволив відкриття філій. Закон також стверджував, що мова йде лише про карбування золотих монет, на відміну від закладу в Новому Орлеані, де також карбувалися й срібні¹. На нашу думку, це рішення мало сенс лише в короткій перспективі, та було прийняте скоріш спонтанно, аніж зважено. Авжеж період золотої лихоманки потребував обробки великої кількості золота, але повністю присвячувати цьому всю потужність двору не є ефективним, і краще було б паралельно карбувати срібні, а, можливо, ще й мідні монети для того, щоб коли запаси однієї з руд закінчатся, заклад не втратив стабільності та продовжив працювати, що особливо важливо на ранніх етапах формування мережі філій.

Подальшу довоєнну історію карбування буде влучно описати за допомогою офіційних документів, а саме наступних Монетних актів. Ми вже розповідали про Ендрю Джексона. Однією з причин, через які він не видавав

¹ Twenty-Third Congress, Session II, Chapter 39, 1835

черговий чартер для Банку Сполучених Штатів, полягала в його підозрі, що банк, який був найбільшим подібним інститутом в країні, стане зброєю в руках впливових фінансистів, які на свою користь будуть через нього маніпулювати ринком. Було прийнято подальше рішення про вилучення всіх федеральних депозитів з Банку США, що призвело до дефіциту національних кредитів. Прихильники президента, яких було більшість в сенаті, користуючись своїм положенням, проштовхнули законопроект, метою якого було знецінення срібних доларів¹, від яких залежала вартість банкнот, таким чином підвищуючи вартість золота. Згодом цей закон отримав назву “Монетний Акт 1834 року” який вступив у силу 31 липня того ж року. Це рішення призвело до катастрофічного дефіциту срібних монет, які почали вивозитись за кордон з метою переплавки, що тепер було вигідно завдяки їх вартості, яка тепер була нижче ринкової. Таким чином, це сприяло створенню монетного заводу в Новому Орлеані, про який ми зазначали вище. На нашу думку, підозра президента, можливо, мала право на існування, але виходить, що боячись ринкових маніпуляцій, він та його прибічники й самі також, маніпулюючи, досягли такого не вигідного рішення. Скоріш за все, основною причиною цього стала проста відсутність комунікації на чинному рівні між урядом й фінансистами та наявність консервативних упереджень.

До підписання наступного акту в країні відбулася ще одна дуже важлива подія, яка для Сполучених Штатів має назву Мексиканська війна, для Мексики – Інтервенція Сполучених Штатів, а для решти світу цей конфлікт відомий як Америко-Мексиканська війна. Хоча й сам конфлікт тривав з 1846 р. та до 1848 р., ескалація почалася трохи раніше разом з намірами Техасу, який тоді входив до складу мексиканської держави, отримати незалежність. Офіційне проголошення відбулося в березні 1836 року та в тому ж році техаський уряд подав заявку на приєднання до складу США. Але спочатку це не викликало позитивного відгуку від американського уряду, тому запит було відхилено.

¹ Paul M. O’Leary, The Coinage Legislation of 1834. URL: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1086/255020>

Основною причиною було банальне небажання провокувати війну з Мексикою, яка до того ще й не визнавала незалежність свого північного регіону. Насправді, в даній ситуації Сполучені Штати опинилися перед дилемою: з одного боку, утримання від війни було раціональним рішенням для молодшої держави, яка максимально сфокусована на своєму внутрішньому розвитку; але з іншого боку, американська держава хоча й була новосформованою країною, але великі розміри та потенціал створили амбіції, наближені до імперських (хоча США неодноразово наполягала на тому, що країна не була і ніколи не буде імперією). А, як ми знаємо, загальна риса, яка була притаманна для всіх без виключень імперій, це наснага до експансії та колоніалізму. До того ж Техас намагався здобути офіційну незалежність за підтримки Сполученого Королівства Великої Британії та Ірландії¹, що, на перший погляд, не говорило прямою мовою про приєднання до складу британської країни, але загроза створення в безпосередній близькості держави, яка потенційно могла стати союзником головного супротивника США на той час, була реальною.

Приєднання Техасу було не тільки питанням зовнішньої політики, а й інструментом внутрішньо-політичної боротьби, бо, завдяки аннексії Техасу, тогочасний президент США Джон Тайлер намагався забезпечити собі ще 4 роки в Білому Домі. Внаслідок політичних рішень та інтриг 19 літою 1846 Техас офіційно став 28-м штатом Сполучених Штатів Америки², а також став останньою краплею в конфлікті з Мексикою.

Кордон між Техасом і Мексикою став основним джерелом суперечок. Сполучені Штати стверджували, що кордон проходить по річці Ріо-Гранде, в той час як Мексика стверджувала, що це річка Нуесес далі на північ. Ця розбіжність призвела до сутичок уздовж кордону, в тому числі до "Справи Торнтон" 1846 року, коли американські війська були атаковані мексиканськими силами. Дебати з приводу кордону й стали основною причиною оголошення війни Мексиці у

¹ Robert Earl Nelson, Britain and the annexation of Texas, with particular reference to the slavery question (1836-1845), 1964, URL: <https://scholarworks.umt.edu/etd/1710>

² Randal Rust, Texas Annexation – Texas Joins the Union as the 28th State, American History Central, R.Squared Communications, LLC, April 1, 2023, URL: <https://www.americanhistorycentral.com/entries/texas-annexation-1845/>

травні 1846 році (разом із «захистом інтересів та безпеки» американських громадян). Війна була досить швидкою, враховуючи підготовку сил з обох сторін (майже 80% американської армії складали добровольці), та вдалою для американської сторони, яка окупувала столицю Мехіко, що стало кульмінацією конфлікту. Війна закінчилася підписанням Договору Гвадалупе Ідальго в 1848 році.¹ Мексика поступилася Сполученим Штатам величезними територіями, включаючи сучасні Каліфорнію, Аризону, Нью-Мексико, Неваду, Юту, а також частини Колорадо і Вайомінгу. Нас особливо цікавить саме територія першого штату, бо наступні події на його території змінять внутрішній економічний хід та прискорять демографічний розвиток США.

Підписання Монетного Акту 3 березня 1849 року стало наслідком, мабуть, однієї з найвідоміших подій в історії золотовидобування - Каліфорнійської золотої лихоманки. Близько 300000 людей з усіх кінців світу приїхали на західне узбережжя Північної Америки в пошуках збагачення, що, як наслідок, призвело до формування нового штату та його приєднання до США. За новим законом, до золотого номінального ряду додавалися дві нові монети - подвійний орел (англ. *Double eagle*) номіналом 20 доларів та золотий долар². На перший погляд, запровадження останнього може інтерпретуватися як спірне рішення, але якщо ми звернемося до попереднього акту та його наслідків, то ми побачимо, що в країні дефіцит срібних монет, в тому числі й однодоларової монети, тому може карбування її золотого аналога сьогодні виглядає як витратна стратегія, але прибутки, які отримувала країна з золотих лихоманок, інтенсивно поповнювали запас руди, тому на той час подібне збільшення золотих номіналів було слухною постановою. Варто також згадати, що добування золота в регіоні спонукало до розширення мережі монетних дворів, бо транспортування металу з Каліфорнії до Пенсильванії було не тільки тривалим, а ще й небезпечним. Тому в 1854 році була відкрита філія в Сан-Франциско, який функціонує й до сьогодні. Протягом своєї історії монетний двір Сан-Франциско став другим за важливістю

¹ Mexican-American War 1846-48, Naval History and Heritage Command, URL: <https://www.history.navy.mil/browse-by-topic/wars-conflicts-and-operations/mexican-american-war.html>

² Coinage Act 1849, sec. 1

в країні після Філадельфського, тому його роль в історії монетної справи Америки та становлення долара неможливо переоцінити. На жаль, сьогодні двір не карбує монет для широкого розповсюдження, а функціонує в якості музею та робить обмежені випуски монет та медалей, які в першу чергу мають попит серед нумізматів.

За своєю сутністю, Монетний акт 1853 року продовжував тенденцію наближення до “золотого стандарту” та відмови від біметалізму, яку ми спостерігали в схожому документі 1834 року. Було прийнято рішення знизити вміст срібла на 7% у всіх монетах, окрім одного долара, а також була введена додаткова золота монета вартістю 3 долари. Також максимальна сума, яку можна сплатити сріблом, була обмежена на рівні 5 доларів. Причина, через яку срібна монета номіналом 1 долар залишилась без змін, пояснюється тим, що таким чином представники Сенату демонстрували, що зменшення срібла та поширення золота не потрібно сприймати не як остаточний перехід на золотий стандарт, а як тимчасове рішення¹. Але хоча де-юре в Сполучених Штатах ще був біметалізм, де-факто срібло стало фіатною валютою, вартість якого гарантувалося лише державою. Порівнюючи з країнами Старого Світу, де золотий стандарт був розповсюдженим явищем другої половини XIX - початку XX стт., в даному випадку Сполучені Штати також адаптували тогочасні ринкові тенденції. Також є можливість відмітити, як результат, що цей документ сприяв стабілізації срібних монет в країні та сповільненню їх вивозу за кордон.

Останній монетний акт, підписаний перед Громадянською війною, був затверджений в 1857 році. Над відміну від попередніх актів, основна тематика була присвячена скасуванню використання валют інших держав у внутрішньому готівковому обігу². Треба зазначити, що іноземні монети, починаючи з часів перших колоній, завжди циркулювали на північноамериканському континенті. І навіть тоді, коли в 1792 році долар став офіційною валютою Сполучених Штатів,

¹ Martin, David A. (1973). "1853: The End of Bimetallism in the United States". The Journal of Economic History, 825–844

² The Lasting Impact of the Coinage Act of 1857, URL: <https://www.rarecollectiblestv.com/blog/the-lasting-impact-of-the-coinage-act-of-1857.html>

уряд не заборонив використання зовнішньої валюти. Тому такі монети, як колоніальний іспанський долар (дод. Й), продовжували вживатися. На перший погляд, цю політику можна сприйняти як просту помилку та відсутність уваги, особливо під час стрімкого формування нової та великої за розмірами держави. Але, з іншого боку, є всі докази трактувати це таким чином, що новоутворена держава, яка тільки що побудувала свій перший монетний двір, ще не мала достатньої кількості монет, щоб їх вистачило на стабільний обіг. Особливо це стосувалося віддалених поселень, мешканцям котрих було проблематично отримувати нові гроші. Тому уряд дозволив циркуляції різноманітних валют на деякий час, і коли обсягу власного карбування почали задовольняти вимоги, було поставлено крапку в питанні обігу іноземних грошей. Щодо додаткових змін, то було припинено карбування півцента, а також був дещо зменшений розмір та дизайн центу, який отримав назву “Flying Eagle Cent”, що було пов’язано з зображенням орла, що летить, на реверсі¹.

Говорячи про період в історії США з 90-х років XVIII ст. та до другої половини XIX ст., ми говоримо про стрімке становлення нової країни. Розширення території, золота лихоманка, збільшення населення - все це потребувало чітких та швидких рішень від американського уряду. Це особливо чітко відображається під час активного золотовидобування, коли було засновано чотири нових філії монетного двору та підписані щонайменше два монетні акти, які безпосередньо стосувалися цього. Ми також бачимо конфронтації між різними представниками уряду, дискусії та рішення яких впливали не тільки в середині країни, але й на міжнародній арені. За ці роки були виправлені старі помилки, зроблені нові, але вивчення процесів не окремо, а саме в сукупності, надає нам можливість зрозуміти, що стрімкий розвиток долара як валюти залежав не тільки від правильності прийнятих законів, але також від далекоглядності тих, хто обговорював та затверджував їх. Підсумовуючи загальну картину подій, можна зазначити, що Сполучені Штати, з одного боку,

¹ US Flying Eagle Cent Coins, URL: <https://huntingtonstampandcoinshop.com/collections/us-flying-eagle-cent-coins>

діяли за схожими планами що й європейські країни, втім, з іншого, маючи статус “Нового Світу” й приваблюючи тих, хто хотів почати нове життя та йти іншим шляхом, приймалися інші, нестандартні, рішення, що в одних випадках викликало певну стагнацію, а в інших створювало плацдарм до прогресу та швидкого розвитку.

РОЗДІЛ III. ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА 1861–1865 РР. ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

3.1. Монетна справа під час війни

В американському суспільстві до 1861 року існувало два виражені економічні регіони: Північ та Південь. Навіть не дивлячись на приналежність до однієї держави, між ними існували конфліктні непорозуміння. Однією з найпоширеніших з тем непорозуміння було рабство та питання його необхідності. Північні штати активно виступали проти такої практики, але південні штати підтримували це, аргументуючи це тим, що вони, як аграрний регіон, потребують багато робочої сили для праці на полях. Саме в цей час в країні збирається одна з найголовніших політичних сил північноамериканської країни – Республіканська партія¹, що відстоювала інтереси сторони янкі. Підлила олію в полум'я дебатів вже раніше згадана золота лихоманка 1849 року на Каліфорнійському півострові, а точніше її наслідок, а саме швидке формування та створення нового штату на західному узбережжі. Через те, що новоутворений суб'єкт ввів заборону рабства на своїй території, той крихкий баланс, що існував між рабовласницьким Півднем та мануфактурною Північчю, був порушений.

Запропонувати вирішення проблеми наважилися політик від Демократичної партії та юрист зі штату Іллінойс Стівен Дуглас, який мав прізвисько «Маленький Велетень» (англ. «*Little Giant*»)², та сенатор Генрі Клей. Їх внесок полягав у створенні компромісного рішення, яке набуло поширення як «Компроміс 1850 року» (англ. «*The Compromise of 1850*»)³. За цим рішенням Каліфорнія входила до складу країни як вільний штат, а щодо Юти, Нью-Мексико, Арізони та Невади, які було придбані внаслідок Мексикансько-Американської війни, то вони отримували право на самостійне прийняття рішення про запровадження рабства. Також до складу цього комплексного прийняття законів входили встановлення кордонів між Техасом та США, а також

¹ History of the Republican Party, URL: https://www.jacomo.gop/history_of_the_republican_party

² Kansas-Nebraska Act, URL: <https://www.history.com/topics/19th-century/kansas-nebraska-act>

³ Compromise of 1850 (1850), URL: <https://www.archives.gov/milestone-documents/compromise-of-1850>

заборона рабства у Вашингтоні. В цілому, нові акти мали були слухними на той час та дійсно мали потенціал послабити конфлікт між двома фракціями.

Однак суспільство на Півночі обурило ще один документ, який вносив поправки до вже існуючого Закону про рабів-втікачів. З одного боку, цей закон існував ще з самого утворення США як країни, тому досить дивно виглядає той факт, що цей акт міг викликати обурення населення, яке вже жило з ним певний час. Однак проблема полягала саме в змісті цих поправок. Наприклад, найяскравіші з них стосувалися того, що відтепер як федеральні, так і регіональні правоохоронні органи всіх штатів не залежно від того, вільний чи рабовласницький, були зобов'язані заарештовувати всіх рабів, які підозрювалися у втечі, а будь-яка допомога втікачам розцінювалася як злочин та звинувачені підлягали сплаті штрафу та ув'язненню. Ці поправки не тільки не вирішили конфлікт, але й спричинили ще радикальніші суперечки з приводу того, чи має взагалі існувати рабство, особливо в тій країні, яка має слово «свобода» як своє гасло.

В 1854 році американський Конгрес ухвалив акт про Канзас-Небраску¹. Його головним автором виступив вже нам відомий Стівен Дуглас, який за цим законом запропонував поділити так звану «територію Небраски», яка була частиною процесу придбання французької території, що сьогодні відомо під назвою «Купівля Луїзіани» (англ. «*Louisiana Purchase*»)², на дві частини – Небраска та Канзас, а мешканцям цих регіонів вирішити за принципом народного суверенітету, чи будуть вони вільними або рабовласницькими штатами. Як і очікувалось, цей акт також викликав хвилю дебатів, яка стала поштовхом до створення антирабовласницької Республіканської партії, про яку вже було вказано раніше. Останньою краплею стало обрання президентом колишнього конгресмена та члена Республіканської партії Авраама Лінкольна в 1860 році, політика якого була спрямована на остаточну відміну рабства. Результат цих виборів бувально поставив крапку на спробах Дугласа (який, до

¹ Civil War, URL: <https://www.history.com/topics/american-civil-war/american-civil-war-history>

² Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Louisiana Purchase". *Encyclopedia Britannica*, 25 Apr. 2024, <https://www.britannica.com/event/Louisiana-Purchase>.

речі, також був одним з кандидатів на виборах 1860 року) вирішити національний конфлікт через принцип народного суверенітету. В тому ж році Південна Кароліна підписала “Постанову про сецесію”¹ та вийшла зі складу США, що створило хвилю подібних рішень з боку таких штатів, як Луїзіана, Алабама, Флорида, Джорджія, Південна Кароліна та ін. Усі вони згодом приєдналися до нового формування - Конфедеративні Штати Америки, або просто “Конфедерація”. Північні штати стали називатися “Союз” та розпочалися воєнні дії, які мали вплив не тільки на сучасників подій, а й сьогодні активно згадуються в американському суспільстві. Союз мав значні переваги в кількості населення, промисловості та ресурсів, тоді як Конфедерація мала сильне військове керівництво і глибоку відданість своїй справі. Прокламація про звільнення, видана Лінкольном у 1863 році, змінила характер війни, зробивши скасування рабства головною метою Союзу. У ході війни блокада південних портів Союзом послабила Конфедерацію економічно, тоді як ключові перемоги Союзу, такі як захоплення Віксбургу та Атланти, забезпечили стратегічні переваги. У квітні 1865 року генерал Конфедерації Роберт Лі капітулював перед генералом Союзу Улісом С. Грантом² у будинку суду в Аппоматтоксі, фактично завершивши війну. Наслідки Громадянської війни включали прийняття Тринадцятої поправки, яка скасувала рабство, а також значні зміни в структурі Сполучених Штатів, включаючи зміцнення федерального уряду і початок Реконструкції, спрямованої на відбудову Півдня та інтеграцію звільнених рабів у суспільство.

Війна також мала свій вплив й на монетну справу. В 1861 році уряд Конфедерації захопив монетні двори в Шарлотт, Денонезі та Новому Орлеані, однак при цьому не зупиняє карбування. Але вже через місяць було прийнято рішення про закриття двох філій, а філія в Шарлотт була захоплена військами Півдня 21 травня 1861 року з метою використовувати його в якості свого штабу.

¹ Hassler, W. W. and Weber, . Jennifer L. *American Civil War. Encyclopedia Britannica.*
<https://www.britannica.com/event/American-Civil-War>

² Trevor K. Plante, *Ending the Bloodshed, The Last Surrenders*, Prologue Magazine, Spring 2015, Vol. 47, №1, URL:
<https://www.archives.gov/publications/prologue/2015/spring/cw-surrenders.html>

Як виявилось, ситуація в країні та закриття філій монетного двору не завадили подальшому розвитку монетної справи. Ще до війни золота лихоманка перейшла на територію штату Колорадо та продовжилась там з 1858 року та до 1861 р. Добування руди сприяло збагаченню регіону, та місцеві підприємці, як і у випадку Каліфорнії, бажали зекономити на її транспортуванні на Схід. Тоді на сцені з'явилась брокерська фірма “Clark, Gruber & Co”¹, яка відкрила приватний монетний двір в Денвері в липні 1860 року. Через три роки американський уряд помітив його потенціал в регіоні та купив монетний двір у брокерської компанії. Але замість карбування монет, було вирішено зробити з підприємства офіс пробірної інспекції, яка перевіряла якість золотих злитків та ставила на них штампи. На нашу думку це, з одного боку, правильне рішення, бо золото, особливо в країні, яка наближалася до золотого стандарту, потребує перевірки для отримання якісного продукту, але, з іншого боку, це було ризиковано, враховуючи той факт, що до кінця війни залишалось ще два роки, та уряд втратив контроль на трьома філіями монетного двору, тому логічнішим було б рішення не зупиняти карбування монет, хоча б до підписання миру.

Конфлікт також став причиною того, що американці почали збирати та зберігати золоті, срібні, а пізніше й мідні монети. Результатом цього стало майже повне зникнення металевих грошей з обігу в середині 1862 року². Дефіцит монет, особливо маленьких номіналів, зробив майже неможливими транзакції будь-якого рівня — від купівлі продуктів до придбання земельних одиниць. Рішення було запропоновано приватними підприємцями, які почали карбувати власні мідні монети, які отримали назву “токени” та в основному зайняли місце монет номіналом в один цент. Першими з них стали екземпляри, викарбовані за ініціативою німецько-американського автора з Цинциннаті Генріха Арміна Раттермана в 1862 році, а також нью-йоркським барменом Густавом Лінденмюллером в 1863 р. На момент 1864 року, коли припинився обіг токенів

¹ The Enduring Story of The Clark Gruber Coin. URL: <https://www.blanchardgold.com/market-news/the-enduring-history-of-the-clark-gruber-coin/>

² U.S. Civil War Coins. URL: <https://www.blackmountaincoins.com/products/civil-war-union-tokens/>

в якості платіжної системи, в країні циркулювало приблизно 25 млн. аналогів цента¹, з яких виділяють два основних типи: патріотичні (англ. patriotics) та магазинні картки (англ. store cards). Перші мали загальний характер та часто використовувалися для опису політичних настроїв в країні. Деякі висловлювання на цих жетонах мали сатиричний характер, та автор статті “PATRIOTICS AND STORECARDS: The tokens of the American Civil War”² порівнює їх з британськими токенами XVIII ст., відомими як “Conders”. Щодо другого типу, то ці токени були аналогами сучасних візитних карток, коли тоді випускалися незалежними підприємцями, як наприклад, вже зазначений Густав Лінденмюллер. Проводячи паралелі зі схожими тенденціями в світі, то система токенів нагадує імпровізовану карткову систему розподілу послуг та товарів, яка існувала в постраждалих від Першої світової війни країнах, а також була поширена на території Радянського Союзу. Ці токени стали активно вживатися в повсякденному житті, і люди, які надавали послуги а бо продавали товари, були вимушені приймати їх як валюту. Але так не мало продовжуватися, тому державний уряд втрутився у ситуацію.

22 квітня 1864 року Конгрес схвалив черговий Монетний Акт, за положеннями якого вводилася нова монета номіналом 2 цента (дод. К) на реверсі якої вперше з’являється фраза “In God We Trust”. Причиною цього став підйом релігійних настроїв під час війни та бажання американського народу продемонструвати світу те, за що вони борються³. Також було запроваджено новий дизайн монети в один цент, і тепер вона отримала вигляд, наближений до токенів, що було позитивно сприйнято в суспільстві. Щодо імпровізованої валюти, то Конгрес в тому ж році в параграфі 486 кримінального кодексу США прописав заборону на приватне карбування монет з будь-якого металу з метою

¹ George and Melvin Fuld, U.S. Civil War Store Cards, Quarterman Publishing, Inc., 1975.

² David Powell, PATRIOTICS AND STORECARDS: The tokens of the American Civil War, URL: <https://www.mernick.org.uk/lnc/dpowell/civilwartokens.htm>

³ Sarah Begley, How ‘In God We Trust’ Got on the Currency in the First Place, URL: <https://time.com/4179685/in-god-we-trust-currency-history>

введення їх до обігу¹. Тобто, якщо підсумувати, то виробників токенів та подібних виробів, які займалися цією діяльністю з метою збагачення віднесли до категорії фальшивомонетників. Однак вони досить швидко реінкарнувалися у вигляді предметів для колекціонування та продовжили, вже в своєму новому амплуа, циркуляцію в системі купівлі-продажу, але тепер не між, наприклад, кондуктором та пасажиром, а між нумізматами.

1864 рік примітний також заснуванням ще однієї філії монетного двору в місті Зе-Даллес (англ. The Dalles) штату Орегон. На перший погляд, причини були ідентичні тим, які передували заснуванню подібних інститутів, а саме чергова золота лихоманка в 1860 р., яка, на відміну від Каліфорнійської, зпоповнює американський запас цієї руди й сьогодні². Шлях до найближчого монетного двору, що знаходився в Сан-Франциско, був довгим, складним та небезпечним (аналогічна ситуація сприяла створенню монетного двору й в самому Сан-Франциско), тому уряд наказав створити чергову філію в містечку Зе-Даллес, бо саме через нього проходив найзручніший шлях до Портленда, звідки золото вже перевозилося до каліфорнійської філії³. Нарешті, 4 липня 1864 року 38-й Конгрес погодився з запитом делегації з Орегону, що рівень золотовидобування в регіоні достатньо високий, щоб заснувати новий філіал, і навіть виділив гроші на будівництво. Однак на цьому подальші дії стосовно цього монетного двору майже повністю зупинилися. На жаль, причини цього мали конкурентний характер: по-перше, багато політиків з Орегону не погоджувалися з таким розміщенням монетного двору та наполягали на тому, що якщо вже відкривати філіал, то тоді краще вже в самому Портленді, а по-друге, роком раніше Конгрес вже дав “зелене світло” на будівництво монетного двору в Карсон-Сіті, штат Невада, який хоча й виявиться довгобудом та відкриється лише в 1870 р., але уряд все-таки надавав перевагу саме йому та ставив його пріоритетним.

¹ 18 U.S. Code § 486 - Uttering coins of gold, silver or other metal, URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/486>

² Idaho Gold Rush History And Districts, URL: <https://www.goldmapsonline.com/idaho-gold-rush-history-and-districts.html>

³ Rodger Nichols, The Mint That Never Was, URL: <https://www.nwascopud.org/the-mint-that-never-was/>

Відмові від філіалу в Зе-Даллес також сприяв той факт, що “бум” золотої лихоманки початку 60-х років XIX ст. в Орегоні пройшов, тому потреба в карбуванні монет в тому регіоні, особливо в маленькому місті, яке було важливим переважно через активне золотодобування, ставала меншою. В результаті сама будівля монетного двору так і не була остаточно зведена, та в березні 1875 року Конгрес її передав штату для використання в освітніх цілях¹. На нашу думку, будівлення філіалу в місті Зе-Даллес було не прагматичним рішенням, бо було б далекогляднішим будівлення одразу безпосередньо в Портленді для спрощення шляхів комунікації. Напевно, американський уряд керувався попередніми досвідами з монетними дворами, як, наприклад, в Сан-Франциско та Шарлотт, де золота лихоманка зіграла роль потужного поштовху для розвитку мережі монетної справи в країні. Однак важливо ще зазначити, що ситуація в країні, а також конкуренція за виділення більшої суми грошей від уряду також зіграла свою роль, тому кінець існування монетного двору в Зе-Даллес, яке так і не почалось, був передбачуваний.

Завершуючи тему монетної справи під час Громадянської війни 1861-1865 рр., важливо згадати ще одну монету, а саме три центи. Вона була запропонована пенсильванським промисловцем Джозефом Уортоном в якості заміни купюри з ідентичним номіналом та схвалена в 1865 році, за два місяці до кінця війни. Автор статті “THREE CENT NICKEL (1865-1889)”² звертає увагу на те, що ані в Сенаті, ані з боку Лінкольна ця пропозиція не зустріла майже ніякого супротиву та майже одразу була схвалена. При цьому автор надає інформацію про те, що сама монета складалася з 75% міді та 25% нікелю, а Уортон контролював внутрішні поставки останнього. Наприкінці параграфу приводиться цитата американського нумізмата та автора Квентіна Давіда Боуерса про те, що “ми можемо тільки здогадуватися, що трапилося за лаштунками”. Зрозуміло, що тут присутній натяк про те, що Уортон таким чином забезпечив собі державний контракт, та ми не знаємо, чи то було зроблено за допомогою погроз чи хабара.

¹Rodger Nichols, The Mint That Never Was, URL: <https://www.nwascopud.org/the-mint-that-never-was/>

² Three Cent Nickel (1865-1889), URL: <https://bullionexchanges.com/coin-info/three-cent-nickel-1865-1889>

Однак ми маємо іншу точку зору, бо тоді вже йшов четвертий рік війни, та уряд, напевно, був втомлений вирішенням важливіших на той час проблем, чим, скоріше за все, й скористався промисловець та таким чином забезпечив собі прибуток на майбутнє.

Отже, монетна справа під час Громадянської війни пережила свої підйоми та спади. Почалося все із закриття трьох філій монетного двору на Півдні, що не могло не вплинути негативно на всю мережу в цілому. Однак ми бачимо не тільки реабілітацію справи, а ще й її розширення у вигляді нових філій та пробного офісу. В той же час суспільство, яку страждало від нестачі монет в циркуляції, перехопило ініціативу та почало карбувати власні металеві гроші з метою налагодження внутрішньої економічної ситуації в певній мірі. Ми також бачимо законодавчі зміни стосовно монетної справи, положення яких визначають деякі деталі на багато років вперед. Неможливо не згадати й урядові помилки, які знову були викликані недалекоглядністю, а також володінням занадто одностороннім досвідом так, як результат, відсутністю різнобічності та інших точок зору.

3.2. Післявоєнні події

Після Громадянської війни в Сполучених Штатах почалася епоха, яку історики називають “Періодом Реконструкції” (англ. Reconstruction Era). Це був час масштабної реорганізації всіх можливих державних систем різного рівня з метою впровадження в них мільйонів звільнених рабів Півдня, які тепер претендували на можливість адаптуватися та стати повноправними громадянами США, якими вони не вважались до цього моменту. Для вирішення цього питання в 1865 році американський уряд створив «Бюро США у справах біженців, вільнонайманих осіб та покинутих земель» (англ. *United States Bureau of Refugees, Freedmen, and Abandoned Lands*)¹, метою якого стало врегулювання справедливого та рівного відношення до колишніх рабів, що особливо стосувалося Півдня. 15 квітня того ж року був вбитий Авраам Лінкольн, що, по-перше, стало першим вбивством американського президента в історії, а по-друге, відкрило двері до Овального кабінету віце-президенту Ендрю Джонсону, який розпочав період Реконструкції, відомий як «Президентська Реконструкція» (англ. *Presidential Reconstruction*). Але його політика потребувала жвавіших рішень, бо саме за два роки цього етапу Реконструкції колективний Південь не тільки не передивився свої погляди, а ще й через почуття зневаги та злісті створив звід законів під назвою «Чорні Коди» (англ. «*Black Codes*»), які буквально повертали рабство та забороняли будь які міжрасові стосунки, а також заснували Ку Клус Клан, члени якого щонаочі займалися вирізанням представників чорношкірого населення.

Нарешті, в 1868 році радикально налаштовані республіканці домоглися імпічменту Ендрю Джонсона (що стало першим подібним випадком в американській історії), та розпочали новий етап відновлення країни – Радикальна Реконструкція (англ. «*Radical Reconstruction*»)². Саме в цей період були ратифіковані 14-та та 15-ті правки до Конституції, які вперше окреслили те, що

¹ Freedmen's Bureau Acts of 1865 and 1866, United States Senate, URL: <https://www.senate.gov/artandhistory/history/common/generic/FreedmensBureau.htm#:~:text=On%20March%203%2C%201865%2C%20Congress,includin%20newly%20freed%20African%20Americans.>

² Eric Foner, *Give Me Liberty!* 6th ed., Vol. 2, WW Norton, 2019. – p. 578

відтепер будь-хто, хто народився або натуралізовався на території США, автоматично вважається громадянином цієї країни, тому має однакові з усіма права та обов'язки (окрім індіанців), а також те, що всім штатам заборонялося обмежувати або забороняти право громадян на голосування під час виборів на «підставі раси, кольору шкіри або попереднього перебування в рабстві»¹. Цей розділ огляне саме події цього етапу Реконструкції, який завершився президентськими виборами 1877 року. Найбільше уваги буде звернуто на один конкретний документ, а саме Монетний Акт 1873 року. Його положення підводять межу під першими 100 роками існування держави, а також були причиною запеклих дебатів, які тривали роками.

Отже, 1 квітня 1873 року Конгрес прийняв Четвертий Монетний Акт, який згодом отримав від критиків назву “Злочин 1873-го” (англ. Crime of 1873). Передумови цього документу ми можемо відстежити ще в документі 1834 року, за допомогою якого намагалися знецінити срібло. Чому ж він отримав таку негативну назву? В пункті 14 написано, “Що золоті монети Сполучених Штатів будуть: монета в один долар, яка при стандартній вазі у двадцять п'ять і вісім десятих грама є одиницею вартості; монета в чверть орла, або монета в два з половиною долари; тридоларова монета; піворла, або п'ятидоларова монета; орел, або десятидоларова монета; і подвійний орел, або десятидоларова монета і подвійний орел, або двадцятидоларова монета.”². На перший погляд, нічого дивного або нового не запроваджено, єдине, що може викликати питання, то це золотий один долар в монетній системі, в якій де-юре існував його срібний побратим, але він існував ще за часів Каліфонійської лихоманки, тому, начебто, все залишилось так, як і було. Однак вже наступний пункт починає дещо турбувати: “Срібні монети Сполучених Штатів мають бути: торговий долар, півдолар, або п'ятдесятицентовик, чверть долара, або двадцяти п'ятицентовик, десятицентовик, або десятицентовик;... зазначені монети є законним платіжним

¹ 15th Amendment to the U.S. Constitution: Voting Rights (1870), URL: <https://www.archives.gov/milestone-documents/15th-amendment>

² Coinage Act of 1873, sec. 14

засобом за їхньою номінальною вартістю на будь-яку суму, що не перевищує п'яти доларів при одному платежі.”¹. цікавою зміною стало зникнення звичайного срібного долара та поява торгового (дод. Л). Цей торговий долар був уведений як засіб проведення платежів з країнами Азії, особливо з Китаєм, де, на відміну від більшості західних країн, ще був срібний стандарт. Але навіть це не стало причиною незадоволення населення. Причиною стало те, що потім буде остаточно затверджено “Законом про відновлення натуральних платежів” в 1875 році², а саме ліміт в 5 доларів на розрахунки сріблом. Тобто все те срібло, яке, як ми вже з'ясували раніше, збирали та зберігали люди під час Громадянської війни, тепер було неможливо продати. Це викликало черговий розкол, але тепер між Заходом, який видобував срібну руду, та Сходом, який символізував державний уряд, а також ті рішення, які він приймав.

Іншу думку з приводу подій епохи Реконструкції ми знайшли в статті “Reconstruction Era Gold Coins”³. Автор пише про те, що в цей час домінуючі позиції у внутрішньому обігу належали не золотим монетам, а саме срібним (та мідним), і взагалі долари з жовтого металу карбувалися маленькими партіями. Навіть наводяться дані стосовно кількості зроблених екземплярів в 1875 році: 400 золотих доларів та чверть-орлів, 200 піворлів та лише 100 орлів. На перший погляд, думка автора дещо відрізняється від того, про що говорилося вище. Ті джерела, які було досліджено, були єдині в своїй ідеї про те, що золото тепер карбувалося з більшою ініціативою, аніж срібло. Єдине, що приходить на думку як пояснення такої позиції, це те, що автор описує становище в 1870-ті роки не з точки закону, а з точки зору повсякденного життя, бо, як ми розуміємо, цей період був перехідним у багатьох галузях, тому, можливо, мова йде про те, що до того часу, коли карбування золотих монет повинно було сягнути задовільних обсягів, срібні монети мали більший попит.

¹ Coinage Act of 1873, sec. 15

² Office of Corporate Communications, U.S. Mint History: The “Crime of 1873”

³ Reconstruction Era Gold Coins, URL: <https://www.texmetals.com/news/reconstruction-era-gold-coins/>

Отже, епоха Реконструкції стала черговим випробуванням для Сполучених Штатів Америки. Була проведена робота над помилками, запроваджені нові закони та оновлені старі. Монетний Акт 1873 року став останнім кроком в напрямку золотого стандарту, тим самим перевівши країну на золотий стандарт, який протримається до 1971 року.

ВИСНОВКИ

Таким чином, основи долара як американської валюти були закладені ще в колоніальні часи, коли мешканці «Нового Світу» - люди з різних країн та різних культур - використовували в якості грошей майже все, що мало якусь цінність. Розглядаючи це в контексті історичного процесу, з'являється змога провести паралелі з формуванням та еволюцією економічних відносин як поняття в Старому Світі, бо те, що ми бачимо в Новому, нагадує ці процеси. Разом з цим були висвітлені й процеси створення перших власних монет США, навіть якщо вони не мали спільної системи, а такі приклади, як континентальний долар, взагалі краще сприймати як невдалі експерименти, або як перші спроби сформулювати власну валюту.

Наступні результати проведених досліджень показали, що наступним великим кроком стало заснування монетного двору для карбування американських монет. Завдяки цьому стало можливим створення стабільної системи, яка була достатньо компетентною для масштабного функціонування. Його безпосереднє підпорядкування президенту на перших етапах тільки підвищували його важливість на загальнонаціональний рівень.

Наступний період історії США з 90-х років XVIII ст. та до другої половини XIX ст. варто окреслити як один з найважливіших етапів становлення нової країни. Протягом цих років представники американського уряду не лише виправили минулі помилки та допустили нові, але, спираючись на дані, отримані шляхом вивчення процесів в ці роки, з'являється змога дискутувати про те, що розвиток долара як валюти залежав не лише від правильності прийнятих законів, але й від далекоглядності тих, хто обговорював та затверджував їх. Психологія «Нового Світу» спонукала американців вибирати альтернативні шляхи та приймати нестандартні рішення, які мали як негативний, так і позитивний вплив на подальші історичні процеси.

Під час Громадянської війни ми бачимо, що, з одного боку, ситуація в країні робить свій вагомий вплив (в першу чергу негативний) на монетну справу, однак також присутня й інша сторона медалі, а саме розширення мережі монетних дворів. Суспільство, яке стикалося з відсутністю готівки в обігу, самостійно розпочало виробництво металевих грошей для внутрішньої економічної стабільності. Законодавчі зміни у сфері монетної справи також визначили певні аспекти на протязі багатьох років. Важливо відзначити помилки уряду, які виникли через недалекоглядність та обмежений досвід, відсутність різноманітності точок зору також грала свою роль.

Остання тема, яка завершує це комплексне дослідження, стосується подій перших десятиліть після Громадянської війни 1861-1865 рр. При вивченні цієї епохи головний висновок, який ми можемо зробити, полягає в розумінні, що це був перехідний для країни момент, кульмінацією якого стало запровадження золотого стандарту, який викликав в основному негативну критику від внутрішнього споживача, але разом з цим визначив курс монетної справи, запроваджений державним урядом, який триватиме наступні майже 100 років.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. История доллара: все «началось с пирамиды» <https://banco.az/ru/news/istoriya-dollar-vse-nachalos-s-piramidy>
2. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б.. Современный экономический словарь. — 2-е изд., испр. М.: ИНФРА-М. 479 с.. 1999.
3. Ракитин И., Сколько копеек в одном рубле?, URL: <https://www.monetnik.ru/obuchenie/numizmatika/skolko-kopeek-v-1-ruble/>
4. Тлумачення слова “вампум”, Словник УА. Портал Української Мови Та Культури, URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=ВАМПУМ>
5. Coinage Act 1792, Sec. 1
6. Coinage Act 1792, Sec. 9
7. Coinage Act 1792, Sec. 10
8. Coinage Act 1834, Session I, Chapter 95, Sec. 3
9. Coinage Act 1849, sec. 1
10. Coinage Act of 1873, sec. 14
11. Coinage Act of 1873, sec. 15
12. Compromise of 1850 (1850), URL: <https://www.archives.gov/milestone-documents/compromise-of-1850>
13. Congressional Resolution to Establish a United States Mint, 03.03. 1791
14. The Constitution of the United States, Art. 1 Sec. 8
15. Twenty-Third Congress, Session II, Chapter 39, 1835
16. 18 U.S. Code § 486 - Uttering coins of gold, silver or other metal, URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/486>
17. About the 1776 Continental Dollar https://www.cato.org/sites/cato.org/files/file_attach/continental-dollar-coin.html
18. Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Louisiana Purchase". *Encyclopedia Britannica*, 25 Apr. 2024, <https://www.britannica.com/event/Louisiana-Purchase>.

19. By George - It's a Coin! The Impact of King George on Archaeology, November 24, 2020, URL: <http://twipa.blogspot.com/2020/11/by-george-its-coin-impact-of-king.html>
20. Civil War, October 15, 2009, URL: <https://www.history.com/topics/american-civil-war/american-civil-war-history>
21. Colonial Milled (Pillar) Coinage 1732-1821: Introduction, URL: <https://coins.nd.edu/ColCoin/ColCoinIntros/Sp-milled.intro.html>
22. Daniel Frank Sedwick, The Colonial Coinage of Spanish America, Daniel Sedwick LCC, URL: <https://www.sedwickcoins.com/articles/colonialcoinage.htm>
23. David Powell, Patriotics as Storecards: The tokens of the American Civil War, URL: <https://www.mernick.org.uk/lnc/dpowell/civilwartokens.htm>
24. Diccionario panhispánico de dudas (DPD) [en línea], <https://www.rae.es/dpd/plus> ultra, 2.ª edición (versión provisional)
25. Douglas Winter, Gold Coins of the New Orleans Mint 1839-1909 (Second Edition). — Zyrys Press, Inc. — p. 27
26. ekr, Tales From the Vault: The 1792 Half Disme, November 20, 2016, URL: <https://www.money.org/tales-from-the-vault-the-1792-half-disme/>
27. Eric Foner, *Give Me Liberty!* 6th ed., Vol. 2, WW Norton, 2019
28. Eric P. Newman, The Continental Dollar of 1776 Meets Its Maker, *The Numismatist*. — August 1959.— p. 915
29. Eric P. Newman, *The Early Paper Money Of America*, 5th edition, 2008. — p.62
30. Famous First Ladies, Women on Stamps: Part 1. Pioneering Women and Early Government Leaders, Smithsonian National Postal Museum, URL: <https://postalmuseum.si.edu/exhibition/women-on-stamps-part-1-forming-the-nation/famous-first-ladies>
31. Farley Grubb, *The Continental Dollar: Initial Design, Ideal Performace And The Credibility Of Congressional Commitment*. — 2011. — p.6
32. Florian Cajori, *A History Of Mathematical Notations Two Volumes Bound As One*. — Dover Publications, Inc, 1993. — Vol. 2, P. 18

33. France, Louis XIII, 100 Livres Dit 10 Louis d'Or, NumisCorner.com, URL: <https://www.numiscorner.com/products/1065924-coin-france-louis-xiii-dix-louis-dor-col-nu-10-louis-dor-1640-paris>
34. Frances Mulraney, Rare 1776 Continental dollar worth nearly \$100,000 bought 56 CENTS from a junk box at French flea market, Daily Mail, February 26, 2020, URL: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-8048441/Rare-1776-Continental-dollar-worth-nearly-100-000-bought-56-CENTS-French-flea-market.html>
35. French Coinage for Canada and Louisiana: Introduction, URL: <https://coins.nd.edu/ColCoin/ColCoinIntros/French.intro.html>
36. George and Melvin Fuld, U.S. Civil War Store Cards. — Quarterman Publishing, Inc., 1975.
37. George Washington Pieces, NGC Coin Explorer, URL: <https://www.ngccoin.com/coin-explorer/united-states/post-colonial-period-1776-1820/george-washington-pieces/>
38. George Washington's first interview with Mrs Custis, Life and Times of Washington, Alonzo Chappel, Volume I, 1857, URL: <https://www.meisterdrucke.ie/fine-art-prints/Alonzo-Chappel/91540/George-Washingtons-first-interview-with-Mrs-Custis%2C-from-Life-and-Times-of-Washington%2C-Volume-I%2C-published-1857-.html>
39. History of the Monetary Legislation, John J. McVey — 1896. — p. 42
40. History of the Republican Party, URL: https://www.jacomo.gop/history_of_the_republican_party
41. Idaho Gold Rush History And Districts, URL: <https://www.goldmapsonline.com/idaho-gold-rush-history-and-districts.html>
42. Jennifer L. Webber, Warren W. Hassler, *American Civil War. Encyclopedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/event/American-Civil-War>
43. Julian, R.W. (1993). Bowers, Q. David (ed.). Silver Dollars & Trade Dollars of the United States. — p. 36
44. Kansas-Nebraska Act, October 29, 2009, URL: <https://www.history.com/topics/19th-century/kansas-nebraska-act>

45. Martin, David A, 1853: The End of Bimetallism in the United States, *The Journal of Economic History*. — 1973. — p. 825–844
46. Mexican-American War 1846-48, Naval History and Heritage Command, URL: <https://www.history.navy.mil/browse-by-topic/wars-conflicts-and-operations/mexican-american-war.html>
47. M. Sanders, American Icons, Jul 3, 2020, URL: <https://blog.money.org/coin-collecting/american-icons>
48. Notes and Queries, July – December 1876. — p. 386
49. Office of Corporate Communications, U.S. Mint History: The “Crime of 1873”, Mar. 22, 2017, URL: <https://www.usmint.gov/news/inside-the-mint/mint-history-crime-of-1873>
50. Paul M. O’Leary, The Coinage Legislation of 1834, *Journal of Political Economy*, Vol. 45, Number 1, Feb. 1937, URL: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1086/255020>
51. Randal Rust, Texas Annexation – Texas Joins the Union as the 28th State, American History Central, R. Squared Communications, LLC, April 1, 2023, URL: <https://www.americanhistorycentral.com/entries/texas-annexation-1845/>
52. Reconstruction Era Gold Coins, Aug. 22, 2016, URL: <https://www.texmetals.com/news/reconstruction-era-gold-coins/>
53. Regal British Copper Coinage: Introduction, URL: <https://coins.nd.edu/ColCoin/ColCoinIntros/Br-Copper.intro.html>
54. Robert Earl Nelson, Britain and the annexation of Texas, with particular reference to the slavery question (1836-1845), 1964, URL: <https://scholarworks.umt.edu/etd/1710>
55. Rodger Nichols, The Mint That Never Was, URL: <https://www.nwascopud.org/the-mint-that-never-was/>
56. Rosa Americana Tokens 1722-1724: Introduction, URL: <https://coins.nd.edu/colcoin/colcoinintros/RosaAm.intro.html>
57. Sarah Begley, How ‘In God We Trust’ Got on the Currency in the First Place, Jan 13, 2016, URL: <https://time.com/4179685/in-god-we-trust-currency-history>

58. The American Numismatic Society, French Coins in America or French American Coins? (and which America?), 12 July 2022, URL: <https://numismatics.org/pocketchange/jambu/>
59. The Enduring Story of The Clark Gruber Coin, Aug. 9, 2018, URL: <https://www.blanchardgold.com/market-news/the-enduring-history-of-the-clark-gruber-coin/>
60. The History of U.S Circulating Coins, URL: <https://www.usmint.gov/learn/history/us-circulating-coins>
61. The Lasting Impact of the Coinage Act of 1857, Feb. 22, 2021, URL: <https://www.rarecollectiblestv.com/blog/the-lasting-impact-of-the-coinage-act-of-1857.html>
62. The Word "Dollar" And The Dollar Sign, URL: <http://projects.exeter.ac.uk/RDavies/arian/dollar.html?sess=ab8075a2b705d57030aabb05b2a1044e>
63. Three Cent Nickel (1865-1889), URL: <https://bullionexchanges.com/coin-info/three-cent-nickel-1865-1889>
64. Timeline of the United States Mint: 1700s, URL: <https://www.usmint.gov/learn/history/timeline-of-the-united-states-mint>
65. Timeline of the United States Mint: 1800s, URL: <https://www.usmint.gov/learn/history/timeline-of-the-united-states-mint-1800s>
66. Trevor K. Plante, Ending the Bloodshed, The Last Surrenders, Prologue Magazine, Spring 2015, Vol. 47, №1, URL: <https://www.archives.gov/publications/prologue/2015/spring/cw-surrenders.html>
67. UPI Staff, On This Day: Cornerstone laid for U.S. Mint, first U.S. federal building, UPI, July 31, 2018, URL: https://www.upi.com/Top_News/2018/07/31/On-This-Day-Cornerstone-laid-for-US-Mint-first-US-federal-building/1391532399638/
68. U.S. Civil War Coins, URL: <https://www.blackmountaincoins.com/products/civil-war-union-tokens/>
69. US Flying Eagle Cent Coins, URL: <https://huntingtonstampandcoinshop.com/collections/us-flying-eagle-cent-coins>

70. 10 рублей 1762 года СПб, URL: <https://www.m-dv.ru/catalog/id,2044/prohod.html>
71. 15th Amendment to the U.S. Constitution: Voting Rights (1870), URL: <https://www.archives.gov/milestone-documents/15th-amendment>
72. 1717-Q French Colonies 12 Deniers, VG10 Copper Perpignan Issue, Martin 1-A, Heritage Auctions, URL: <https://coins.ha.com/itm/colonials/1717-q-french-colonies-12-deniers-w-11820-martin-1-a-r7-or-higher-vg10-ngc/a/1330-15008.s>
73. 1787 Fugio 1C States United , 4 Cinq, BN (Regular Strike), PCGS, URL: <https://www.pcgsg.com/coinfacts/coin/1787-fugio-1c-states-united-4-cinq-bn/883>
74. 1792 Half Dime, Numismatic News, October 15, 2019, URL: <https://www.numismaticnews.net/archive/1792-half-dime>
75. 1792 Washington President Gold Eagle Pattern, URL: <https://coins.ha.com/itm/colonials/1792-10-washington-gold-eagle-pattern-musante-gw-31-a-unique-xf45-and-9733-ngc/a/1278-5010.s#auction-description>
76. 1806 Mo TH Mexico City Mi Mexico Spanish colony 1806 Mo TH 8 Reales – Carlos IV Silver (.903) Mexico City Mint 27.07g XF KM109, MA-Shops, URL: <https://www.ma-shops.com/coinsnb/item.php?id=47943>
77. 1864 2C Large Motto, RB (Regular Strike), Series: Shield Two Cents 1864-1872, PCGS, URL: <https://www.pcgsg.com/coinfacts/coin/1864-2c-large-motto-rb/3577>
78. 1873-S Trade Dollar Value, URL: https://coinauctionshelp.com/silverdollars/1873_s_trade_dollar_silver_dollar.html

ДОДАТКИ

Додаток А

Додаток Б

Додаток В

Додаток Г

Додаток Д

Додаток Е

Додаток Є

Додаток Ж

Додаток З

Додаток II

Додаток I

Додаток І

Додаток Й

Додаток К

Додаток Л

